

Povijesni razvoj osiguranja u Republici Hrvatskoj

Šimić, Emma

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:902807>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-09**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski studij, smjer financije

POVIJESNI RAZVOJA OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Emma Šimić

Zagreb, rujan 2024. godine

Ekonomski fakultet
Ekonomski Fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski studij, smjer financije

Povijesni razvoj osiguranja u Republici Hrvatskoj
Historical development of insurance in the Republic of Croatia
Diplomski rad

Studentica: Emma Šimić

Mentor: izv.prof.dr.sc. Maja Mihelja Žaja

Zagreb, rujan 2024.

SAŽETAK

Povijesni razvoj osiguranja u Hrvatskoj može se pratiti od srednjeg vijeka, kada su se prvi put pojavili oblici zajedničkog osiguranja među trgovcima. Tijekom 19. stoljeća, s razvojem industrije i trgovine, osiguravajuće kuće počinju se formalizirati, a prvi zakoni o osiguranju donose se 1850-ih godina. U razdoblju nakon Prvog svjetskog rata, osiguranje postaje sve važnije, a osiguravajuće kuće se šire i diversificiraju svoje usluge. Nakon Drugog svjetskog rata, osiguranje se dodatno razvija, a država preuzima značajnu ulogu u regulaciji tržišta. S krajem 20. stoljeća i ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, osiguranje se modernizira i prilagođava europskim standardima. Danas, osiguranje u Hrvatskoj obuhvaća širok spektar proizvoda, uključujući životno, zdravstveno i imovinsko osiguranje, te igra ključnu ulogu u ekonomiji i zaštiti građana.

KLJUČNE RIJEČI

Osiguranje, povijest, premija, rizik, razvoj, profitabilnost

ABSTRACT

The historical development of insurance in Croatia can be traced back to the Middle Ages, when forms of joint insurance among merchants first appeared. During the 19th century, with the development of industry and commerce, insurance companies began to be formalized, and the first insurance laws were passed in the 1850s. In the period after the First World War, insurance became more and more important, and insurance companies expanded and diversified their services. After the Second World War, insurance further developed, and the state assumed a significant role in market regulation. With the end of the 20th century and Croatia's entry into the European Union, insurance is being modernized and adapted to European standards. Today, insurance in Croatia encompasses a wide range of products, including life, health and property insurance, and plays a key role in the economy and the protection of citizens.

KEY WORDS

Insurance, history, premium, risk, development, profitability

SADRŽAJ

1.UVOD	1
1.1. PREDMET I CILJ RADA.....	1
1.2. METODE ISTRAŽIVANJA.....	1
1.3. SADRŽAJ RADA.....	2
2.KARAKTERIZACIJA OSIGURANJA	3
2.1. Definicija osiguranja i njegov značaj u društvu.....	3
2.2. Ugovaranje i sudionici osiguranja.....	4
2.3. Svojstva i odrednice osiguranja.....	6
3.EVOLUCIJSKI RAZVOJ OSIGURANJA	8
3.1. Počeci osiguranja.....	8
3.2. Socioekonomska pozadina razvoja osiguranja.....	12
3.3. Povijesna pozadina nastanka osiguranja u Hrvatskoj.....	16
4.TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	18
4.1. Zakon o osiguranju.....	18
4.2. Uređenje tržišta osiguranja.....	19
4.3. Tržišne promjene i njihov utjecaj na osiguravajuću industriju.....	23
5. POSLOVANJE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE U REPUBLICI HRVASKOJ	25
5.1. Regulatorne i institucionalne odrednice osiguranja u Hrvatskoj.....	26
5.2. Najznačajnija osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj.....	27
5.3. Kvalitativna i kvantitativna analiza Croatia osiguranja.....	34
6. ZAKLJUČAK	39
POPIS LITERATURE.....	41
POPIS GRAFOVA.....	43
POPIS TABLICA.....	43
ŽIVOTOPIS.....	44

1. UVOD

1.1. PREDMET I CILJ RADA

Povijesni razvoj osiguranja u Republici Hrvatskoj tema je od velike važnosti jer osvjetljava evoluciju industrije osiguranja u zemlji. Razumijevanje povijesnog konteksta osiguranja u Hrvatskoj daje nam dragocjen uvid u socioekonomske čimbenike koji su utjecali na rast i regulaciju sektora osiguranja tijekom vremena.

Predmet ovog rada obuhvaća detaljnu analizu ključnih faza i događaja koji su oblikovali osiguravajući sektor u zemlji. Rad će istražiti začetke osiguranja u Hrvatskoj, uključujući utjecaj povijesnih i društvenih varijabli na razvoj ovog sektora. Također, u radu će se staviti naglasak i na važnost osiguranja u kontekstu gospodarskog razvoja i zaštite imovine. Kroz povijesni pregled, u radu ću identificirati ključne zakonodavne okvire koji su oblikovali osiguranje tijekom različitih razdoblja. Rad će uključivati i analizu značaja Hrvatskog osigurateljstva u širem europskom kontekstu. Kroz istraživanje, dotaknut ćemo se i posljedica globalizacije i digitalizacije tržišta te kakav učinak imaju na rad osiguravajućeg sektora u Hrvatskoj.

Cilj je pružiti sveobuhvatan i detaljan uvid koji će pomoći u razumijevanju trenutnog stupnja razvoja osiguranja u zemlji. Rad će se oslanjati na dostupne izvore, uključujući povijesne dokumente, zakone i stručne članke. Na kraju, očekuje se da će rad doprinijeti boljem razumijevanju važnosti osiguranja kao instrumenta zaštite i stabilnosti u društvu. Kroz analizu povijesnog razvoja, rad će također ukazati na buduće izazove i prilike za osiguravajući sektor u Hrvatskoj.

1.2. METODE ISTRAŽIVANJA

U ovom radu će se za potrebe obrade i analize podataka koristiti metodu prikupljanja podataka iz stručnih i znanstvenih knjiga te članaka domaćih i stranih autora, dok ću se u većem dijelu rada koristiti deduktivnom i induktivnom metodom te metodom klasifikacije i deskripcije. Također, koristiti ću se i metodom analize i sinteze pomoću kojih ću doći do zaključka ovog rada. Od ostalih metoda koristit ću: metodu kompilacije, statističku metodu, opisnu metodu, metodu dokazivanja, metodu apstrakcije i konkretizacije te povijesnu metodu i metodu generalizacije.

1.3. SADRŽAJ RADA

Povijest osiguranja u Hrvatskoj može se pratiti unatrag do ranih dana Austro-Ugarskog Carstva, kada je praksa osiguranja uvedena u regiju. Tijekom godina, industrija osiguranja u Hrvatskoj prošla je kroz različite transformacije kao odgovor na promjenjive gospodarske uvjete, regulatorne okvire i potrebe potrošača. Nakon osamostaljenja Hrvatske početkom 1990-ih, sektor osiguranja doživio je razdoblje restrukturiranja i modernizacije kako bi se uskladio s međunarodnim standardima i najboljom praksom. Uvođenje novih zakona i propisa usmjerenih na povećanje transparentnosti, zaštite potrošača i tržišne konkurentnosti odigralo je ključnu ulogu u oblikovanju trenutnog okruženja osiguranja u Hrvatskoj. Predmet i cilj ovog rada je istražiti povijesni razvoj osiguranja u Hrvatskoj, te steći dublje razumijevanje čimbenika koji su oblikovali industriju i utrli put njenom sadašnjem statusu. Rad sačinjava četiri poglavlja, uvodni dio te zaključak. Prvo poglavlje upoznaje nas s samom temom rada. Ono definira osiguranje, ističe karakteristike i specifičnosti istoga, te specificira dionike koji se javljaju u okviru istoga. Kroz drugo poglavlje detaljnije zalazimo u temu rada i dajem pregled povijesnog razvoja osiguranja.

Kroz treće poglavlje dobiva se uvid u zakonske odrednice tržišta osiguranja i u njegovu reakciju na podložnost tržišnim promjenama. Posljednje poglavlje rada stavlja naglasak na analizu poslovanja osiguravajućih društava u Hrvatskoj s posebnim osvrtom na karakteristike poslovanja Croatia osiguranja.

2.KARAKTERIZACIJA OSIGURANJA

Osiguranje se može opisati na različite načine, a već iz samog naziva ovog pojma može se naslutiti njegova osnova svrha. Sama definicija osiguranja predstavlja financijski sustav koji pruža zaštitu od potencijalnog nastanka rizika, gubitka ili štete. U osnovi, osiguranje je ugovor između osiguratelja i osiguranika, gdje osiguratelj preuzima rizik u zamjenu za premiju koju osiguranik plaća. Postoji više skupina osiguranja od čega su osnovna životno i neživotno osiguranje. Vrste osiguranja koje spadaju pod skupinu neživotnih osiguranja dijele se na osiguranje od nezgoda, zdravstveno osiguranje, osiguranje cestovnih vozila, osiguranje tračnih vozila, osiguranje zračnih letjelica, osiguranje plovila, osiguranje robe u prijevozu, osiguranje od požara i elementarni šteta, ostala osiguranja imovine, osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila, zračnih letjelica, te plovila. U neživotna osiguranja također ubrajamo ostala osiguranja od odgovornosti, osiguranje kredita i jamstva, osiguranje raznih financijskih gubitaka, osiguranje troškova pravne zaštite te asistencija. U skupinu životnih osiguranja možemo svrstati osiguranje za slučaj smrti i doživljenja, riziko osiguranje te osiguranje za slučaj doživljenja. Ipak, osiguranje kao djelatnost razvija se već dulje vrijeme te se danas uvelike razlikuje od ranijih oblika osiguranja i onoga što su oni predstavljali u praksi. Ova promjena se smatra posljedicom brojnih transformacija u društvenom razvoju, načinu života i potreba pojedinaca. Također, važno je uzeti u obzir i promjene u poslovnom sektoru, budući da osiguranje obuhvaća ne samo društvo i njegove članove, već i poslovne subjekte. U ovom poglavlju bit će detaljnije predstavljene i analizirane osnovne definicije osiguranja, uz detaljniju analizu ove teme. (HANFA, O nama , 2018.)

2.1. Definicija osiguranja i njegov značaj u društvu

Ljudi oduvijek teže određenoj životnoj, poslovnoj i unutarnjoj sigurnosti. Kada pričamo o sigurnosti, primarno govorimo o težnji ka osjećaju koji nam omogućuje manje stresnu svakodnevicu i višu kvalitetu života u konačnici. Sigurnost i osiguranje dva su komplementarna koncepta koja se međusobno nadopunjuju.

Jedna od najprihvatljivijih i jednostavnijih poimanja osiguranja su ona koja ga definiraju kao gospodarsku djelatnost kojom se subjektima osigurava, takoreći omogućuje ekonomska zaštita od različitih rizika koji ugrožavaju njihov život, zdravlje ili imovinu.

(HANFA, O nama , 2018.) Radi se o ugovornom odnosu u kojem se definiraju prava i obveze obje strana, odnosno ugovaratelja i osiguratelja, što uključuje određeni subjekt i osiguravajuću kompaniju ili instituciju.

Osiguranje predstavlja nematerijalnu uslugu koja pruža zaštitu osobama materijalnim dobrima (pokretnim i nepokretnim). Njegova primarna svrha je zaštita ljudi, imovine i sličnih interesa od mogućih šteta, krađe i drugih rizika. Dublja shvaćanja osiguranja odnose se ona koja ga definiraju kao metodu transfera rizika s osiguranika na osiguravatelja, a koji prihvaća naknadu štete onima kod kojih su nastale i raspodijeli ih na sve članove rizične zajednice. (Andrijašević & Petranović, 1999.)

Sklapanjem ugovora o osiguranju nastoje se prevencionirati potencijalne štetne situacije koje mogu dovesti do ugrožavanja zdravlja, života, poslovanja ili nekog drugog segmenta ugovarateljevog života. U slučaju navedenog, naknada štete će mu biti zajamčena. Radi se o osigurnini, odnosno o naknadi iz osiguranja, koja podrazumijeva pokrivanje štete, ovisno o paketu osiguranju. Ono što je važno naglasiti jest činjenica da je svrha osiguranja zaštita od posljedica eventualne štete, a ne zarade na osiguranju. (HANFA, O nama , 2018.) Značaj uloge osiguranja u društvu veći je nego li smo ga i sami svjesni. Osiguranje jamči financijsku sigurnost fizičkim i pravnim osobama od nepredvidivih događaja koje prouzročuju potencijalne gubitke. Također, uvelike doprinosi stabilnosti ekonomije pomažući u smanjenju rizika i nesigurnosti. Kada su zaposlenici i poduzeća zaštićeni, smanjuje se vjerojatnost velikih gubitaka uslijed ekonomske krize. Osiguranje omogućuje poduzećima ulaganja u nove projekte štiteći ih od potencijalnih gubitaka u slučaju neuspjeha. Također, mnoge vrste osiguranja, poput zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, uvelike omogućuju socijalnu sigurnost građana, osiguravajući im na taj način pristup neophodnim uslugama. Zaključno, osiguranje predstavlja neophodan alat za očuvanje socijalne i financijske sigurnosti društva, istovremeno potičući ekonomski rast i razvoj. (Andrijašević & Petranović, 1999.)

2.2. Ugovaranje i sudionici osiguranja

Postupak ugovaranja osiguranja predstavlja proces sklapanja ugovora između osiguranika i osiguratelja, definirajući prava i obveze obje ugovorene strane. U taj proces uključeni su različiti sudionici, uključujući osiguranika, koji traži zaštitu, osiguratelja, koji preuzima rizik na sebe, te posrednike poput agenata i brokera koji

pomažu u pronalaženju odgovarajuće police osiguranja za osiguratelja. Prilikom provođenja postupka sklapanja osiguranja potrebno je provesti nekoliko ključnih koraka od kojih osnovni uključuju određivanje potreba klijenta, detaljno istraživanje ponuđača na tržištu osiguranja, konzultacija s agentom kako bismo izabrali najbolju opciju shodno našim potrebama. Daljnji proces zahtjeva pripremu potrebne dokumentacije, kao što su osobne isprave, dokazi o imovinskom posjedovanju ili trenutnom zdravstvenom stanju, ovisno o ciljanoj vrsti osiguranja. Nakon što su obje strane zadovoljne dogovorenim uvjetima slijedi potpisivanje ugovora te plaćanje prve premije kako bismo aktivirali osiguranje. Nakon obrade prikupljene dokumentacije, dobiti ćemo policu osiguranja u kojoj se nalaze svi detalji o našem ugovorenom osiguranju. U konačnici, ključni postupci sastoje se od detaljne analiza potreba osiguranika, pomnog odabir osiguratelja, sklapanje ugovora te plaćanje premije. Ovaj proces jamči pravnu sigurnost i zaštitu od potencijalnih rizika za sve uključene strane.

Društvo za osiguranje predstavlja pravnu osobu koja omogućuje usluge osiguranja i ugovaranja istog. Također, radi se o subjektu koji pruža sve informacije u vezi traženog, dok se na tržištu pojavljuje kao poslovni subjekt koji zastupa ovu djelatnost. Osoba koja je u potrazi za osiguranjem, bilo pravna ili fizička osoba, prilikom ugovaranja istog dužna je platiti premiju osiguranja. Premija osiguranja predstavlja cijenu istog, točnije iznos koji se uplaćuje osiguravatelju za ugovoreno osiguranje. Povratno, osiguravajuće društvo obvezno je isplatiti osigurninu u slučaju potencijalne štete za koju je osiguranje prethodno ugovoreno (HANFA, O nama , 2018.). Naglasak je na preciznosti informacija i jasnoći općih te posebnih uvjeta osiguranja prilikom i prije samog potpisivanja ugovora.

Osiguravajući ugovor sastoji se od police osiguranja i uvjeta istog. Radi se o osobnoj iskaznici osiguranja, čiji su glavni elementi police osiguranja sljedeći (HANFA, O nama , 2018.):

- ugovorne strane;
- osigurana stvar ili osoba;
- osigurani rizik;
- trajanje osiguranja i vrijeme pokrića;
- iznos osiguranja ili limit pokrića;
- iznos premije ili doprinosa;
- datum izdavanja police;

- potpisi ugovornih strana.

Iz navedenog dolazimo do zaključka da polica osiguranja sačinjava temelj ovog ugovora, odnosno obuhvaća sve važne čimbenike osiguranja, kako s gledišta davatelja osiguranja, tako i s gledišta primatelja osiguranja.

Sklapanje osiguravajućeg ugovora i prodaja osiguranja, odvija se na obostrano zadovoljstvo obiju strana, što predstavlja samu svrha ovog poslovanja. Prednosti koje osiguranik ostvaruje već su navedene, a prednosti osiguravatelja promatraju se kroz zaradu, to jest profit od sklopljenog ugovora i provođenja ugovorenog poslovanja. Ipak, u praksi je moguće govoriti o nekoliko funkcija osiguranja, a to su (Andrijašević & Petranović, 1999.):

- pružanje ekonomske zaštite od rizika koji ugrožavaju imovinu i osobe putem isplate naknade za eventualne štete u ugovorenom iznosu, sukladno potpisanom ugovoru;
- socijalna funkcija ili funkcija poboljšanja kvalitete života;
- financijska funkcija ili funkcija mobilizacije financijskih sredstava i osiguranja likvidnosti.

Možemo zaključiti kako se ovo poslovanje sastoji od nekolicine važnih funkcija, a pri njegovom analiziranu važno ih je spomenuti.

2.3. Svojstva i odrednice osiguranja

Nastavno na sve do sada rečeno, obilježja i načela osiguranja možemo okarakterizirati kao vrlo kompleksna, multidimenzionalna i multifunkcionalna. Radi se o pravno-ekonomskom poslovanju, koje za cilj ima osigurati financijski uspjeh, ali ne zaboravljajući ni socijalnu prevenciju pojedinaca.

Temelj osiguravajućih društava i predmetnog poslovanja sačinjavaju načela na kojima isti posluju. Vrlo je bitno osvrnuti se i na specifičan regulatorni okvir koji uređuje navedeno poslovanje. Osiguranje kao djelatnost temelji se na solidarnosti i uzajamnosti, neovisno o geološkom području poslovanja.

Ona se temelje na navedenim načelima (Andrijašević & Petranović, 1999.):

- veza između osiguranika i osobe koja koristi osiguranje;
- ispravnosti podataka;

- osiguranik ne smije ostvariti zaradu od ugovorene police osiguranja i zloupotrijebiti je na bilo koji način;
- osiguravatelj plaća iznos umanjen za isplaćeni iznos od strane treće osobe, ukoliko treća strana osiguraniku nadoknadi prouzročenu štetu;
- osiguravajuće društvo mora poslovati s velikim brojem osiguranika kako bi proporcionalno podijelilo rizik poslovanja na što veći broj polica;
- osiguravajuće društvo bi trebalo i moralo poslovanje temeljiti na procjeni vjerojatnosti nastanka štete.

Načela koja se promatraju u različitim kontekstima, kao što su etika, poslovanje te upravljanje istim, temeljne su smjernice za donošenje odluka i oblikovanje obrazaca ponašanja. Načela su to koja pomažu u određivanju standarda koji osiguravaju pravednost, transparentnost i ispravnost donošenja odluka u poslovanju. Ako promatramo navedena načela kroz etičke odrednice, kao što su poštenje, integritet i poštivanje drugih, dolazimo do zaključka da navedena načela pomažu pojedincima i organizacijama da postupaju u skladu s moralnim principima. Shodno tome, valja spomenuti i važnost načela pravde koji se usko veže za dosad navedeno. Načelo pravde osigurava pravedne i proporcionalne riziku premije, kao pravedne isplate štete u skladu s uvjetima sklopljenim u policama osiguranja. U poslovanju, načela kao što su održivo upravljanje i društvena odgovornost mogu poduprijeti poduzeća u donošenju odluka koje doprinose kako njima tako i za široj zajednici. Zaključno, načela predstavljaju temelj za izgradnju i održavanje povjerenja te kao osiguranje dugoročne uspješnosti poslovanja u različitim fazama života i rada. (Hrvatski časopis za osiguranje, 2019.)

Dosad objašnjeno potvrđuje složenost poslovanja u osiguranju. Time se utvrđuje i neophodnost djelovanja složenijeg zakonodavnoga sustava kojim se nastoji regulirati predmetno poslovanje na globalnoj razini.

3.EVOLUCIJSKI RAZVOJ OSIGURANJA

Povijesni razvoj osiguranja prikazuje dinamičan proces promjena unutar osiguranja kroz vrijeme, koji odražava evoluciju ljudske potrebe za zaštitom i sigurnošću. Započevši od prvih oblika zajedničke podijele rizika u drevnim civilizacijama, preko srednjovjekovnih trgovačkih zajednica koje su se bavila osiguranjem i prijevozom tereta, do suvremenih osiguravajućih društava koja u svojoj ponudi imaju širok spektar ponude polica osiguranja, osiguranje je postalo temeljni element u upravljanju rizicima. Ova analiza osigurava uvid u to kako su se društvene, zemljopisne, ekonomske i pravne odrednice mijenjale i oblikovale sustave osiguranja, prilagođavajući ih različitim potrebama pojedinaca i zajednica kroz stoljeća korištenja istog.

3.1. Počeci osiguranja

Razvoj osiguranja kao koncepta može se pratiti unatrag do drevnih civilizacija. Isprva, prvi oblici osiguranja vezivali su se uz trgovanje i prijevoz dobara, stavljajući naglasak da se oko 3000 godina p. K. u Kini, po prvi put pojavljuje interes i potreba za razvitkom osiguranja. U to doba, plovidba rijekom Jangtze predstavljala je veliki izazov obzirom na rizike i opasnosti koje su vrebale. Trgovci su tada nastojali prebaciti robu s jednog broda na više manjih kako bi se zaštitili od potencijalnog i potpunog gubitka. S obzirom na to da su tada trgovci sami snosili gubitke, pojavila se potreba za osiguranjem među tim subjektima. (Mijatović, 2006.)

Nadalje, Hamurabijev zakonik, koji datira iz oko 1754. godine prije nove ere, drži za jednog je od najstarijih usvojenih i priznatih pravnih zakonika. Ovaj zakonik, koji je stvorio babilonski kralj Hamurabi, sadrži niz propisa i odredbi koje objedinjuju različite etape društvenog života, uključujući trgovinu, obiteljske odnose, imovinska prava te kaznene propise. U kontekstu osiguranja, Hamurabijev zakonik može se posmatrati kao jednim od prvih oblika provođenja regulativa nad ekonomskim odnosima i zaštite prava korisnika. Na primjer, određeni zakoni su se bavili odgovornošću trgovaca i obrtnika, kao i proučavanjem načina na koje bi mogli zaštititi od gubitaka ili prevara svoje sudionike. Iako se moderna primjena osiguranja uvelike razlikuje od onoga što je postojalo u vrijeme Hamurabija, temeljna ideja zaštite imovine i prava pojedinaca može se razaznati i u njegovom zakoniku. U suštini, Hamurabijev zakonik postavlja

temeljne odrednice za provođenje pravnih normi koje su se razvijale kroz vijekove, uključujući i načela koja se i danas koriste u osiguranju.

Nastavno na pravne akte, važno je osvrnuti se i na indijsko pravo, koje predstavlja početke razvoja osiguranja od kreditnog rizika. Valja spomenuti i pomorsko pravo čije korijenje potječe iz zbirke Talmuda (2.-4.st.) koja se sastoji od židovskih životnih običaja, odrednica i predaje (Babbel & Merrill, 2005). Pomorsko pravo u službi je regulacije obveznih naknada od strane zajednice brodara u smislu drugog broda brodaru, koji bi ostao bez svog broda.

S 11. stoljećem dolazi do značajnog napretka u razvitku osiguranja, kada su se pojavili prvi oblici uzajamnog osiguranja, kao i mnoga druga osiguranja od poplava, požara i nesreća. S razvojem civilizacija, potreba za osiguranjem postajala je sve veća u različitim djelatnostima s ciljem opskrbe za razne potrebe društva. Pored trgovine, graditeljstvo također počinje iskazivati potrebu za osiguranjem, što je posebno naglašeno. Netom poslije navedenog razdoblja, pomorstvo se sve više izlaže toj težnji. Može se reći da je proces razvoja osiguranja tada bio usko povezan s razvojem pomorstva.

Također bih istaknula i Rimsko pravo unutar kojeg se prvi put spominje institut pomorskog zajma, koji je bio jedina vrsta takvog pomorskog osiguranja do 13. stoljeća. Ovim zakonom je određeno da vlasnik broda uzima zajam pre putovanja, a vraća ga ukoliko stigne na odredište a da pritom bude bez većih šteta i problema, uz dogovorenu kamatu.

Osiguranje u srednjem vijeku u Europi nije postojalo u obliku kakav danas poznajemo, ali su se u tom periodu razvijali određeni oblici zaštite i prijenosa rizika koji su imali slične funkcije. Tokom srednjeg vijeka, društva su se suočila s raznim sigurnosnim rizicima, uključujući ratove, pljačke, prirodne katastrofe i bolesti.

U gradovima su se formirale kolonije i cehovi, koji su okupljali radnike i trgovce. Ove organizacije su ponekad pružale pomoć svojim članovima u slučaju gubitka ili nesreće. Na primjer, članovi kolonija bi se mogli udružiti da pruže podršku jedni drugima tokom trajanja i jačanja kriza.

U promatranom razdoblju, jedna od istaknutijih odluka bila je proglašenje Grgura VII 1236. godine za papu, čijim je proglašenjem ukinuta praksa pomorskog zajma obzirom

da su ugovorene kamate bile lihvarske (Sigma, 2012). S obzirom na značaj trgovine u ovom periodu, posebno na pomorskim rutama, trgovci su ponekad koristili oblike osiguranja da bi se zaštitili od gubitaka na moru (uslijed oluja, piratskih napada itd.), trgovci su sklapali neformalne ugovore kojim su im obećana pokrivanje štete u slučaju potencijalnih gubitaka tereta. Računica premije navedenih osiguranja temeljila se na osnovi putovanja na koja su odlazili, dok se njihova dobna starost zanemarivala. Ondašnje su police osiguranja bile kratkoročnog vijeka te karakteristične za ranije oblike ovog poslovanja, dok se kasnije javljaju i dugoročne. U tom slučaju, osiguravatelji su provodili detaljno procjenjivanje smrti osiguranika, pa posljedično dolazi do razvitka i pojave prvih tablica smrtnosti 1693. godine koje postaju osnovom za izračun premije osiguranja (Sigma, 2012). Njihova računica provodila se kalkulacijom prosječne smrtnosti unazad četiri godine. Netom poslije njihova razvitka, preciznije 1699. godine dolazi do osnutka prvog društva za osiguranje života, Society for the Assurance of Widows and Orphans. Postojali su i ugovori koji su sadržavali klauzule o zaštiti imovine ili prekomjernim zaduživanjima. Na primjer, ukoliko bi došlo do posudbe novca, osoba koja pozajmljuje mogla bi zahtijevati neki oblik garancije kako bi mu se zajamčilo vraćanja dugovanja. Postojali su i ugovori koji su sadržavali klauzule o zaštiti imovine ili zaduženjima.

Nastavno na tadašnji razvitak osiguranja, nedugo zatim uslijedilo je proglašenje odluke o izradi Notarske isprave o pomorskom osiguranju, s nalazištem u Genovi. Nastala je 23. listopada 1347. godine. Netom nakon toga, 1384. godine izdana je prva neovisna polica osiguranja s lokacijom u Pisi (Sigma, 2012).

Usprkos činjenici da su najvažnija događanja, koja su potaknula i obilježila povijesni razvoj osiguranja, zabilježena upravo na stranom teritoriju, izvan tadašnjeg teritorija Hrvatske, za globalni razvoj osiguranja neophodno značenje imao je događaj u 16. stoljeću s lokacijom dešavanja u gradu Dubrovniku, tadašnjem centru značajnijih trgovačkih zbivanja. To se konkretno odnosi na Zakon o pomorskom osiguranju koji je proglašen 1562. godine. Izvorni naziv istoga bio je „Ordo super assecuratoribus“, te se vjeruje da je jedan od najstarijih zakonskih aktova koji nastoji svojim odrednicama provesti regulaciju i urediti odnose unutar poslovanja osiguranja.

Razvoj znanosti, poslovanja i društva odigrali su ključnu ulogu za daljnji razvoj osiguranja kroz 18. i 19. stoljeće. Mijenjaju se ljudske preferencije, želje i potrebe a ponajviše dolazi do promjena u načinu i stilu života i rada.

Može se reći da sve velike i značajne promjene, koje su se pojavile u tom periodu, su dovele do niza drugih promjena, uključujući i one povezane s povećanom potražnjom za višim nivoom sigurnosti. Stoga se može reći da je došlo do intenzivnog napretka u sektoru osiguranja tokom ovog razdoblja, koje je prethodilo modernom periodu i njegovom dolasku.

Od 18. pa posebno tijekom 19. stoljeća zabilježen je intenzivan razvoj osiguranja. U ovom periodu, koji se može definirati kao predmoderni razvoj, počinju se koristiti aktuarski proračuni za izračun premija osiguranja, a istovremeno se prilagođava i pravna praksa. Osiguranje stječe potpuno novu dimenziju i važnost unutar ekonomskog i društvenog okvira.

Obzirom na činjenicu da nastanak prve police osiguranja seže iz perioda 16. stoljeća, tek se u ovome periodu definiraju ključni propisi djelovanja osiguranja, koji se koriste i danas, a utemeljio ih je James Dodson. Sukladno navedenom, smatra se ispravnim tvrdnja da moderno osiguranje, s kakvim smo danas upoznati, uživa rezultate događaja iz ovoga razdoblja. Tada dolazi do uspostave pravnih oblika, definiranja uloga države, određivanja obaveza i utvrđivanja zadaća različitih sudionika. Osiguranje s kakvim smo upoznati u ovom, ali i širem smislu, javlja se upravo u promatranom razdoblju, točnije započinje s konkretnijim razvitkom. (Annual report for 2019, 2020.)

Razvitkom osiguranja tokom 20. i 21. stoljeće opažene su brojne promjene i inovacije. U prvom dijelu 20. stoljeća, osiguravajuće društva stavljaju primarni fokus na zaštitu imovine i zdravlja korisnika, dok se utjecaj ekonomskih kriza i svjetskih ratova pokazao kao ključni elementi utjecaja na provođenje regulacije sektora osiguranja. Tokom svjetskog rata, utjelovljeni su temelji za volksversicherung modele, koji olakšavaju i dopinose širokoj primjeni osiguranja.

Nakon rata, uspješnost rasta ekonomije poticala je i razvitak novih proizvoda, uključujući osiguranje automobila i životno osiguranje. Od 1980-ih godina, osiguravajuće kuće sve više pristupaju korištenju tehnoloških inovacija, poput računalnih sustava za obradu baza podataka, što je pospješilo efikasnost i brzinu usluga. U 21. stoljeću, digitalizacija i internet značajno su izmijenili sliku tržišta osiguranja, omogućavajući korisnicima online kupovinu i upravljanje policama osiguranja.

Pojavom novih izazova, poput klimatskih promjena i cyber prijetnji, usavršavaju se novi, specijalizirani proizvodi osiguranja. Također, sve veći naglasak stavlja se na održivo osiguranje, gdje osiguravajuća društva preuzimaju odgovornost za ekološke i društvene spektre svoga poslovanja. Danas, osiguranje svakim danom postaje sve više personalizirano, s naglaskom na korisničkom iskustvu i pravilnoj procjeni rizika. Razvoj umjetne inteligencije i big data analitike dodatno će oblikovati budućnost industrije osiguranja.

U suštini, iako oblik osiguranja u srednjem vijeku nije bio institucionaliziran i reguliran kao što je danas, koncept solidarnosti i međusobne pomoći bio je osnova za prijenos rizika i podršku zajednicama u kriznim situacijama. Razvoj modernog osiguranja dogodio se tek u ranom novom vijeku, sa pojavom tržišnog osiguranja i reguliranim zakonom i institucijama.

3.2. Socioekonomska pozadina razvoja osiguranja

Socioekonomska pozadina razvoja osiguranja obuhvaća različite aspekte društvenog i ekonomskog sustava koji su doprinijeli formiranju i evoluciji osiguravajućih regulativa kroz povijest. Socioekonomska pozadina razvitka osiguranja u Hrvatskoj utemeljena je mnogim faktorima, uključujući povijest, politiku i ekonomiju. Nakon postizanja neovisnosti 1991. godine, Republika Hrvatska prolazi kroz značajan proces promjena kako u pravnom tako i u ekonomskom kontekstu, što omogućuje razvitak tržišta osiguranja. Rast životnog standarda doprinosi sve većoj zainteresiranosti za uživanje usluga različitih vrsta osiguranja, što također uključuje i imovinsko osiguranje, automobilsko te životno osiguranje. Također, ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine dodatno se doprinosi razvoju regulativa i standarda koji implementiraju poslovanje osiguravatelja i povećavaju povjerenje potrošača. Shodno tome, demografski čimbenici, poput starenja stanovništva, također su znatno utjecali na potražnju za osiguranjem, posebice u kontekstu zdravstvenog i životnog osiguranja. Nabrojane okolnosti zajedno doprinose razvitku i diversifikaciji tržišta osiguranja Republike Hrvatske. Ova pozadina može se analizirati kroz nekoliko ključnih faktora:

1. Ekonomski razvoj i trgovina

Razvitkom trgovine, naročito u srednjem vijeku, pojavila se potreba za zaštitom imovine i investicija. Trgovci su se suočavali s rizicima kao što su gubitak tereta, pljačka ili prirodne nepogode. Kako su se trgovačke mreže širile, tako je i potreba za

osiguranjem postajala sve očitija, što je dovelo do razvitka prvih oblika osiguranja, kao što su pomorska osiguranja. Razvojem trgovačkih procesa i poslovanja potiče se diversifikacija tržišta osiguranja. Rastom različitih grana, kao turizam, industrije i mnogobrojnih usluga, osiguravateljska društva dolaze u mogućnosti razvitka specijaliziranih proizvoda koji omogućuju zadovoljavanje svih potreba tih sektora i njegovih korisnika, kao što je osiguranje od odgovornosti, imovinsko osiguranje ili putno osiguranje. Također, kada je riječ o ekonomskom rastu i razvoju, opreza oko investiranja nikad dosta. Strani investitori većinom su u potražnji osiguranja s ciljem zaštite svojih ulaganja, što dodatno tržište osiguranja potiče na rast i razvoj. Razvoj trgovine i ekonomije dodatno doprinosi jačanju pravnih okvira i regulativa, što pospješuje poslovne prilike za osiguravajuća društva. Usklade s globalnim standardima mogu samo dovesti do rasta povjerenja korisnika i olakšanja poslovanja osigurateljima. (DZZS, 2022.)

2. Urbanizacija

S porastom urbanizacije i razvojem gradova, ljudi su počeli živjeti u blizini jedni drugih, što je povećalo rizike od požara, epidemija i drugih katastrofa. Ove promjene u načinu života stvorile su potrebu za kolektivnim osiguranjem, što je dovelo do formiranja uzajamnih osiguravajućih društava. Rastom broja stanovnika na urbanim lokacijama dovodi do porasta potražnje za različitim vrstama osiguranja, uključujući osiguranja imovina, automobilska osiguranja te osiguranja od odgovornosti. Rast broja ljudi rast i imovina stvara veći rizik od nesreća, šteta te drugih potencijalno štetnih situacija. Porastom rizika od prirodnih nepogoda, urbanizacija često predstavlja i rast opasnosti za gradove od prirodnih katastrofa, poput poplava, potresa te razornih oluja. Osiguravatelji nastoje vršiti prilagodbu svojih proizvoda s ciljem pokrivanja specifičnih vrsta rizika te na taj način utječu na povećanje potražnje za imovinskim osiguranjem te životnim osiguranjem. Razvitkom gradova i urbanizacije raste i vrijednost imovine obzirom da samim time obično rastu i cijene nekretnina što povećava potrebu za imovinskim osiguranjem. (Stipić, Razvoj novih proizvoda u hrvatskom osigurateljnem sektoru , 2009.)

3. Pravni okvir

Razvitkom pravnih sistema i regulativa dolazi do temeljnih promjena u razvitku osiguranja. Proglašenjem zakona čiji je cilj regulativa trgovačkih aktivnosti, kao i prava i obaveze osiguravatelja i osiguranika, doprinijelo je ostvarivanju povoljnijeg okruženja za tržište osiguranja. Rimsko pravo, na primjer, postavilo je temelje za mnoge pravne koncepte koji se koriste u osiguranju danas. Također, u okvirima zakonskih odredbi određuju se standardi i pravila za poslovanje osiguravajućih društava, s ciljem opće zaštite prava potrošača i održavanja dugoročne ravnoteže tržišta. Pravni okviri uvelike utječu na regulacija konkurencije na tržištu no i osiguravaju da osiguravatelji svoje poslove sklapaju prema etičkim uvjerenjima. Pravne odredbe mogu još uključivati i porezne olakšice kada je riječ o nekim vrstama osiguranja, što dodatno potiče poduzeća i pojedinca da uživaju usluge osiguranja. Navedeni poticaju također mogu doprinijeti rastu potražnje za nekolicinom proizvoda i usluga koje osiguravajuća društva nude. (HANFA, O nama , 2018.)

4. Tehnološki napredak

Tehnološki napredak, posebno u transportu i komunikacijama, omogućio je bržu i sigurniju trgovinu. To je smanjilo rizike povezane s transportom robe, ali je istovremeno otvorilo nove mogućnosti za osiguranje, kao što su osiguranje od odgovornosti i osiguranje imovine. Tehnološki napredak uvelike je transformirao i djelovanje osiguranja, pridonoseći mu nove brojne prednosti u poslovanju. Digitalizacija u osiguranju pruža bržu i transparentniju obradu zahtjeva, dok su implementirani analitički osigurateljima osigurali točnije procjene rizika i personaliziranu ponudu. Uvođenjem umjetne inteligencije poboljšava se proces ocjenjivanja i upravljanja rizikom. Mobilne aplikacije značajno su olakšale potencijalnim sudionicima pristup izvoru informacija i usluga. Shodno tome, tehnologija kao što je blockchaina dodatno doprinosi rastu transparentnosti i sigurnosti transakcija, jačajući međusobno povjerenje među osigurateljima i klijentima. Navedene promjene značajno doprinose djelotvornijem poslovanju i poboljšanju korisničkog iskustva u poslovanju osiguranja. (Stipić, Razvoj novih proizvoda u hrvatskom osigurateljnem sektoru , 2009.)

5. Društvene promjene

Promjene u društvenim normama i vrijednostima, kao što su povećana svijest o rizicima i potreba za zaštitom, uvelike su doprinijele razvitku osiguravajućih praksi. Ljudi su počeli prepoznavati važnost osiguranja kao sredstva za zaštitu svojih

financijskih interesa i imovina. Shodno navedenom, potražnja za industrijom osiguranja raste iz godine u godinu, kako se razvijaju i razne ponude koje djelatnosti osiguranja pružaju.

6. Globalizacija

S globalizacijom i međunarodnom trgovinom, osiguranje je postalo ključno za poslovanje na globalnoj razini. Različiti rizici povezani s međunarodnim transakcijama, kao što su politički rizici, valutni rizici i rizici od prirodnih katastrofa, stvorili su potrebu za implementacijom svih oblika osiguranja. Brzim razvojem globalizacije i velikim korakom u razvoju trgovine, jača industrijalizacija te brojne dostupne tehnologije. Razvitkom industrijalizacije i tehnologija, rastao je i gospodarski i društveni značaj u osiguranju, stoga danas svjedočimo da je jedan od pokazatelja razvijenosti neke zemlje ujedno i pokazatelj razvijenosti djelatnosti osiguranja. (Stipić, Razvoj novih proizvoda u hrvatskom osigurateljnem sektoru , 2009.)

7. Demografske odrednice

Najznačajniji pokazatelji u kada je riječ o demografskim čimbenicima su dob, spol, razina obrazovanja i razina urbanizacije. Različitost između spolova značajna je u mnogobrojnim životnim aspektima pa tako i u potražnji za odgovarajućim vrstama osiguranja. Istraživanjem je dokazano da je potražnja za zdravstvenim osiguranjem veća kod muškaraca. Također, ključnu ulogu pri kupnji osiguranja ima upravo životna dob građana. Ljudi srednje životne dobi najskloniji su potražnji za zdravstvenim osiguranjem. Navedeno se može tumačiti kao posljedica većih oportunitetnih troškova u srednjoj životnoj dobi ukoliko uslijed onemogućenosti osoba nije radno sposobna. Osobe koje pripadaju mlađoj životnoj dobi, manja im je sklonost obolijevanju od potencijalnih bolesti, shodno čemu im je i potražnja za zdravstvenim osiguranjem niža. (DZZS, 2022.)

Naposljetku, možemo zaključiti da je socioekonomska pozadina razvoja osiguranja složena i višeslojna, obuhvaćajući ekonomske, pravne, tehnološke i društven aspekte. Razvitak osiguranja odražava promjene u društvu i ekonomiji, a njegova evolucija nastavlja se i danas, prilagođavajući se novim izazovima i potrebama potencijalnih korisnika.

3.3. Povijesna pozadina nastanka osiguranja u Hrvatskoj

Kada bi opisivali tržište osiguranja u Hrvatskoj, mogli bismo ga opisati kao tržište visokog stupnja razvijenosti, iako ne u onom omjeru kao kod drugih ekonomski uspješnih zemalja svijeta. Osvrnemo li se na brojne različitosti, a pretežito se radi o ponudama i premijama osiguranja, broju pojedinih polica osiguranja koje su sklopljene, godišnjim stopama rasta polica osiguranja i drugom. Za potrebe provođenja analize ove teme, ne bi bilo na odmet dotaknuti se povijesne pozadine nastanka osiguranja u Hrvatskoj, o čemu ću pisati u nastavku ovog ulomka.

Povijesna pozadina nastanka osiguranja u Hrvatskoj može se promatrati kroz nekoliko ključnih faza koje odražavaju društvene, ekonomske i pravne promjene u regiji.

Osiguranje u Hrvatskoj pušta korijenje još u periodu srednjeg vijeka, za vrijeme razvitka prvih oblika globalne zaštite korisnika. U to vrijeme, trgovci i obrtnici počeli su se udruživati kako bi se zaštitili od rizika povezanih s trgovinom, kao što su gubitak tereta ili potencijalne pljačke. Ovi rani oblici osiguranja najčešći temelj imali su na međusobnom povjerenju i dogovorima unutar zajednica. Venecija, kao dominantna pomorska sila u to vrijeme, imala je značajan utjecaj na razvoj osiguravajućih praksi u Hrvatskoj. Venecijanske trgovačke tradicije i pravni sustav dali su primjer hrvatskim trgovcima. U tom kontekstu, pomorsko osiguranje postalo je sve popularnije, a ugovori o osiguranju počeli su se formalizirati.

S obzirom na geografski položaj, Hrvatska uživa ključnu ulogu u razvitku osiguravajućih praksi i institucija. Smještena na sjecištu srednje Europe, Mediterana i Balkana, može se pohvaliti bogatom pomorskom tradicijom čiji je značaj na razvitak osiguranja velik. Tokom 15. i 16. stoljeća, s porastom trgovačkih aktivnosti na Jadranu, razvijeni su specifični oblici pomorskog osiguranja. Geografski položaj Hrvatske uz Jadransko more stvorio je povoljne uvjete za razvoj pomorske trgovine. Za vrijeme srednjeg vijeka, hrvatski gradovi poput Dubrovnika, Splita i Zadra postaju relevantni trgovački centri. Pomorstvo je bilo ključno za gospodarstvo, a trgovci su se borili s brojnim rizicima, uključujući gubitak tereta zbog loših vremenskih prilika, pljačke ili brodoloma. Ovi rizici potaknuli su razvoj prvih oblika pomorskog osiguranja, gdje su trgovci počeli udruživati sredstva kako bi se zaštitili od potencijalnih gubitaka. Pomorski trgovci posezali su korištenju zajmova i osiguranja kako bi se dodatno prevencionirali

od gubitaka prilikom plovidbe, što je dovelo do formiranja ugovora o pomorskom osiguranju. (Babbel & Merrill, 2005)

U 19. stoljeću, kada je Hrvatska bila dijelom Austro-Ugarske Monarhije, došlo je do relevantnijeg razvitka osiguravajuće industrije. U tom razdoblju osnovane su prve osiguravajuće zajednice, koje su nudile različite vrste osiguranja, uključujući životno, imovinsko i osiguranje od požara. Ondašnje osiguranje uvelike se prilagođavalo potrebama tržišta i težnji ka razvitku standardiziranih ugovora i praksi.

Nakon Prvog svjetskog rata, Hrvatska je postala dio Kraljevine SHS (kasnije Kraljevine Jugoslavije), što je dovelo do daljnjeg razvitka osiguravajućih društava. U ovom razdoblju, osiguranje postaje relevantnije za zaštitu imovine i poslovanja, a regulativa je postala složenija i stroža. Nakon raspada Jugoslavije i rata devedesetih godina, Hrvatska je prošla kroz proces privatizacije i liberalizacije tržišta. To je dovelo do osnivanja novih privatnih osiguravajućih društava i diversifikacije ponude osiguranja. U ovom razdoblju, osiguranje je postalo važan dio ekonomije, a regulativa se prilagodila europskim standardima. (Sigma, 2012)

Povijesna pozadina nastanka osiguranja u Hrvatskoj odražava složene promjene kroz koje je društvo prolazilo. Od ranih oblika kolektivne zaštite do modernih osiguravajućih društava, razvoj osiguranja u Hrvatskoj bio je usko povezan s ekonomskim, društvenim i političkim kontekstom. Danas, osiguranje igra ključnu ulogu u zaštiti imovine i interesa građana i poduzeća, a tržište se kontinuirano razvija kako bi odgovorilo na nove izazove i potrebe potrošača.

4. TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Osiguranje u Republici Hrvatskoj započinje svoj uspon osnivanjem osiguravajuće zadruge Croatia u Zagrebu 1884. godine, koja je s početka pružala samo usluge osiguranja rizika od požara za Grad Zagreb, a tek kasnije širi svoj spektar ponude poslovanja i na druge vrste osiguranja (Prgeša, 2016.). Zadruga Croatia drži monopol na hrvatskom tržištu do 1990. godine, kada se pojavljuju novi investitori na tržištu. Najranije informacije o hrvatskom tržištu osiguranja sežu još iz 1994. godine kada je osnovana Direkcija za nadzor društava za osiguranja, odnosno današnja HANFA, a daljnji rast broja osiguravajućih društava nastavlja se do 2001. godine kada su integracijski procesi zahvatili hrvatsku industriju osiguranja. (Tipurić, 2007.) Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj bilježi značajan rast u posljednjem desetljeću. Danas u Republici Hrvatskoj djeluje širok spektar proizvoda osiguranja, uključujući životno, zdravstveno, auto i imovinsko osiguranje. U Republici Hrvatskoj posluje više od dvadeset osiguravajućih društava, što prouzročuje konkurentnost tržišta. Zakonska regulativa, posebno Zakon o osiguranju, uvelike doprinosi zaštiti potrošača i stabilnosti sektora osiguranja. Zahvaljujući utjecaju europskih standarda i regulativa konstantno se radi na povećanju i očuvanju stabilnosti kvalitete usluga koje osiguravajuća društva pružaju. Shodno modernijim vremenima, svijest građana o važnosti osiguranja postupno raste, što doprinosi povećanju broja osiguranika. Mnoge osiguravajuće kuće nude online usluge, olakšavajući time kupovinu polica i čineći osiguranje na taj način dostupno svima. Iako je tržište uglavnom stabilno, izazovi poput prirodnih katastrofa i promjena u zakonodavnom sustavu mogu se odraziti na stabilnost poslovanja pa se sve veći broj poduzetnika interesira za osiguranje od odgovornosti.

4.1. Zakon o osiguranju

Zakon o osiguranju upotpunio je Direktivu (EU) 2016/97 Europskog parlamenta i Vijeća, poznatija kao IDD direktiva, te doprinio značajnim promjenama u sektoru osiguranja. U Zakonu je detaljno obrazloženo provođenje postupka posrednog i neposrednog nadzora nad subjektima nadzora (najveći je naglasak na društvima za osiguranje, odnosno društvima za reosiguranje i njihovim podružnicama, društvima za uzajamno osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj i njihove podružnicama, osobama koje obavljaju poslove distribucije osiguranja i distribucije reosiguranja,

grupama društava za osiguranje, odnosno društava za reosiguranje, udruženje (pool) osiguranja, odnosno reosiguranja i udruženje osiguratelja, nacionalni ured za osiguranje, društva za osiguranje iz trećih država koje na području Republike Hrvatske obnašaju poslove osiguranja putem podružnica) te isti donose propise za provođenje postupaka licenciranja nad tim subjektima nadzora. (HANFA, O nama , 2018.)

Republika Hrvatska za promatrano poslovanje ima dva načelna zakona, a to su Zakon o obaveznim osiguranjima te Zakon o osiguranjima, uključujući neke podzakonske akte na temelju kojih se određuju i provode odredbe promatranog poslovanja. Također, nadležna tijela kao što je HANFA (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga), obnašaju provođenje nadzora financijskih poslova i regulativa, nadziru poslovanje osiguranja za tržišta koja se odnose na provedbu stabilnosti i zaštite osiguranika. Uz HANFU još djeluje i Hrvatski ured za osiguranje koji predstavlja neprofitnu pravnu osobu koja u pravnom sustavu s trećim osobama zastupa udruženje društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. Poslovi koje obnaša Hrvatski ured za osiguranje utvrđeni su Zakonom o osiguranju, Zakonom o obaveznim osiguranjima u prometu te drugim propisima. HUO obnaša poslove zastupanja interesa društava za osiguranje u međunarodnim institucijama te regulira poslove Udruženja društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj , 2016.)

Društva moraju zadovoljavati i neka druga organizacijska i administrativna pravila, a u slučaju nastanka promjena u vlasničkoj strukturi dužni su obavijestiti HANFA-u odnosno pokrenuti postupak za podnošenjem zahtjeva za vođenje postupka u kojem se analizira i procjenjuje financijska stabilnost kvalificiranog ulagatelja u to društvo. Kroz konstantni pristup HANFA-e kao nadzornog i edukativnog tijela prisutnog unutar svakodnevnog djelovanja osiguravajućih društava, kroz preporuke i zadovoljavajuće prakse pa do izricanja po potrebi strožih mjera na djelotvoran način oblikuje njegovo poslovanje. (HANFA, O nama , 2018.)

4.2. Uređenje tržišta osiguranja

Unazad par godina tržište osiguranja zadesila je pandemija COVIDa-19 koja je imala značajan utjecaj na osiguravajuće tvrtke i njihovo djelovanje na tržištu osiguranja. Temeljem očekivanog, zdravstvene osiguravajuće kuće suočile su se s mnogobrojnim pritiscima i poteškoćama, obzirom da se od njih očekivalo pokrivanje velikih troškova

liječnja brojnih pacijenata čiji je uzrok bio upravo COVID-19. Utjecaj COVID-19 vidljiv je bio i u 2021. godini, posebice kada govorimo o isplatama iz polica životnog osiguranja, ali s oscilacijama u intenzitetu i u ovisnosti od zemalja i vrstama osiguranja koje u toj zemlji prevladavaju. Nastala situacija najviše se očitovala u kontekstu povećanja potraživanja za različitim vrstama osiguranja, uključujući putno, životno i zdravstveno osiguranje. S druge strane, uočen je i pad potražnje za nekim određenim vrstama osiguranja, kao što je automobilsko osiguranje, zbog nemogućnosti putovanja tijekom pandemije. Također, prodaja putnog i imovinskog osiguranja doživljava stagnaciju, budući da je velik broj ljudi bio primoran odgoditi svoja putovanja, dok su neki pak ostali bez poslova ili se suočili s financijskim gubitcima, što ih je dovelo do odluke odustajanja od osiguranja imovine. 2022. godine tržište osiguranja, kao i preostalo gospodarstvo, bilježe porast nakon krizne 2020. zapamćene po utjecaju i posljedicama pandemije COVID-19 kao i razornih potresa u Zagrebu i Petrinji, ali i vladavinu neizvjesnosti kao posljedica narušene stabilnosti geopolitičke i makroekonomske situacije obilježene inflacijom. Time iznova tržište osiguranja bilježi značajniju stopu porasta. Profitabilnost djelatnosti osiguranja u 2022. godini, mjerena kombiniranim razmjerom i razmjerom šteta prikazuje nižu razinu profitabilnosti u odnosu na 2021. godinu. U 2022. godini kombinirani razmjer je iznosio 103,5%, uzrokovan rastom i razmjera šteta i razmjera troškova. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2022.)

U Republici Hrvatskoj tijekom 2022. godine članovi Hrvatskog ureda za osiguranje bila su sljedeća društva za osiguranje i reosiguranje: Adriatic osiguranje d.d., Agram Life osiguranje d.d., Allianz Hrvatska d.d., Croatia osiguranje d.d., Euroherc osiguranje d.d., Generali osiguranje d.d., Grawe Hrvatska osiguravajuće d.d., Groupama osiguranje d.d., Groupama Biztosító Zrt. Groupama osiguranje d.d., Podružnica Hrvatska, HOK osiguranje d.d., Hrvatsko kreditno osiguranje d.d., Merkur osiguranje d.d., Triglav osiguranje d.d., UK P&I Club N.V., Nizozemska, Uniqa osiguranje d.d., Wiener osiguranje, Vienna Insurance Group d.d., Wüstenrot životno osiguranje d.d., Zavarovalnica Sava zavarovalna družba d.d., Sava osiguranje d.d. Podružnica Hrvatska za osiguranje 19. te Lev Ins AD, Bugarska. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2023.)

Solventnost osiguravajućih društava u Hrvatskoj i dalje je na visokom nivou, iako je došlo do značajnog smanjenja omjera solventnosti u 2019. godini. Ovo smanjenje

predstavlja posljedicu nižih referentnih kamatnih stopa koje primjenjuju za diskontiranje tehničkih rezervi osiguravajućih društava. Za sve skupine osiguravatelja srednji koeficijent solventnosti osiguranja, za sada je i dalje veći od regulatornog minimuma prema CFSSA-i (Croatian Financial Services Supervisory Agency) iz 2020. godine. Kada pričamo o idiosinkratičnim aktivnosti osiguravajućih društava, moguće je uzimanje u obzir nekih drugih financijskih pokazatelja koji se baziraju na osiguravajuća društva za analizu izvedbe. (Pavić Kramarić, Aleksić, & Pejić-Bach, 2018.)

Tablica 1: Prikaz kretanja zaračunate bruto premije za razdoblje 2003.-2022. godine, u 000 kn

Godina	Zaračunata bruto premija u 000 kuna
2003	6.067.042
2004	6.626.867
2005	7.350.074
2006	8.180.156
2007	9.064.932
2008	9.686.102
2009	9.411.336
2010	9.245.543
2011	9.145.245
2012	9.038.478
2013	9.076.602
2014	11.362.870
2015	8.724.673
2016	8.761.132
2017	9.055.927
2018	9.855.631
2019	10.481.341
2020	10.475.073
2021	11.698.343
2022	12.675.531

Izvor: izradio autor na temelju podataka HUIO-a, 2022. godina

Iz priložene tablice možemo zaključiti da iznosi zaračunatih bruto premija osciliraju iz godine u godinu. Iznos zaračunate bruto premije osobito je bio visok 2014.godine u odnosu na prethodne, s iznosom od čak 11 mlrd. kuna što je pokazatelj značajnog rasta koji ukazuje na pozitivne trendove u industriji osiguranja. Visina iznosa zaračunate bruto premije može se pripisati nekolicini razloga. Za početak, 2014. godine zabilježen je ekonomski oporavak zemlje. Samim time raste i potrošnja i

povjerenje potrošača što dovodi do povećane potražnje za uslugama osiguranja. Sukladno izlasku gospodarstva iz recesije koja je trajala od 2008. do 2013. godine i stabilizaciji istog, fizičke i pravne osobe počele su sve više težiti ka ulaganju u sigurnost imovine. Veliki doprinos čine i ulaganja u nove proizvode i inovacije u industriji osiguranja, stavljajući naglasak na implementaciju digitalnih platformi za kupnju polica i olakšavanja pristupa svim potencijalnim sudionicima. Nakon 2014. godine ponovno slijedi blagi pad u iznosima zaračunatih bruto premija osiguranja. Uzrok tomu su suočavanje Hrvatske s brojim izazovima u ekonomiji, uključujući i usporeni rast gospodarstva i nezaposlenost koja je bila poprilično visoka. Shodno situaciji, građani postaju oprezniji u trošenju. Od 2019. godine pa sve do danas, industrija osiguranja bilježi rast u iznosima zaračunatih bruto premija. Razlog tomu su stabilniji i pouzdaniji ekonomski rast u zemlji, što samim time omogućuje građanima i poduzećima rast kupovne moći. Sve to skupa rezultira povećanim interesom za različitim vrstama osiguranja, uključujući i životno, zdravstveno i imovinsko osiguranje. Valja spomenuti i rast svijesti građana o važnosti osiguranja. Edukacija o rizicima i doprinosima posjedovanja osiguranja, uvelike su doprinijela rastu broja građana koji se interesiraju za ulaganja u osiguranje.

Osiguravatelj preuzima rizik uz naknadu smanjujući njegovu izloženost kroz diverzifikaciju. Uz navedeno, osiguravajuća društva nude razne dodatne usluge osiguranicima, koristeći svoju stručnost za smanjenje troškova, upravljanje rizicima, financijsko planiranje, prevenciju gubitaka te pružanje pravne zaštite u slučajevima odgovornosti. Shodno tomu, važno je prilikom analize učinkovitosti i uspješnosti osiguranja poduzeća uzeti u obzir specifične aktivnosti koje osiguravatelj nudi na financijskom tržištu. Pri nadzoru poslovanja osiguravajućih društava, moguće je koristiti sljedeće financijske pokazatelje kao što su: omjer šteta, omjer troškova, kombinirani omjer i povrat ulaganja (Jurčević et al 2002). Sukladno svemu navedenom, potraživanja se isplaćuju iz zarađene premije. Razmjer šteta promatramo kroz razmjer likvidiranosti štete i neto iznosa štete zarađene premije, opisujući postotak premija neophodnih za podmirivanje prouzročene štete. Za osiguravatelje bi bilo korisnije imati što je moguće manji omjer, što bi predstavljalo veće vrijednosti zarađene premije od prouzročene štete. Za investitore ROI predstavlja temelj, te kaže da što su niža uložena sredstva, to su veći povрати na njih, te isto tako veća vrijednost ROI-a pokazatelj je veće profitabilnosti. Investicije predstavljaju neophodnu sastavnicu osiguravateljevog

poslovanja (premije plaćene od osiguranika ulažene su većinom u vrijednosne papire s fiksnim povratom) što pruža pogodnije police osiguranja kao i više prostora za veća od predviđenih potraživanja koja treba podmiriti. U Hrvatskoj, kao što je već rečeno, osiguravajuća društva najviše ulažu u državne vrijednosnice.

4.3. Tržišne promjene i njihov utjecaj na osiguravajuću industriju

Tržišne promjene predstavljaju veliki utjecaj na industriju osiguranja, diktirajući njene strategije i poslovne metode. Razvojem digitalizacije, osiguravajuća društva sklona su prilagodbi svojih ponuda novim tehnološkim razvojem i procesima. Uvođenjem insurtech kompanija javlja se sve veća konkurencija na tržištu, što potiče tradicionalne osiguravatelje na primjenu i razvoj inovacija kako bi i njihova ponuda bila konkurentna. Javljaju se promjene u potražnji potrošača, kao na primjer stavlja se naglasak na fleksibilnost, koje utječu na razvoj i ponudu novih proizvoda na tržištu. U praksi, posebice kada je riječ o imovinskim i životnim osiguranjima, pojavljuju se kupci s različitim životnim potrebama, željama i prije svega interesima. Na takve zahtjeve korisnika društva za osiguranje trebala bi reagirati povećanom paletom raznovrsnih ponuda usluga osiguranja. S ciljem kvalitetnijega pristupa tržištu neophodno je provesti segmentaciju tržišta, kako bi se što kvalitetnije zadovoljile potrebe potrošača i time omogućilo povećanje prodaje usluga osiguranja te održavanje povjerenja korisnika u usluge koje im osiguranje nudi. Nakon utvrđivanja segmenta tržišta, društvo za osiguranje, donosi odluku na kojim će segmentima tržište temeljiti svoje poslovanje. Stručna, detaljno isplanirana i racionalna segmentacija tržišta znatno doprinosi planu poslovanja društvima za osiguranje. (Barbir, 2004.)

Promjenjivost ekoloških izazova i klimatskih promjena neprestano povećavaju rizike s kojima se suočavaju osiguravajuća društva. Sukladno nastalom, osiguravajuća društva su obvezna prilagoditi svoje procjene rizika i premije.

Regulatorne promjene predstavljaju ključ u oblikovanju industrije, nerijetko namećući nove zahtjeve za provođenjem prilagodbe. Neprekidan rast potražnje za posjedovanjem personaliziranog osiguranja dovodi do razvitka novih tehnika detaljnije i preciznije analize podataka. Digitalna transformacija nudi mogućnosti brže i preciznije obrade postojećih zahtjeva pružajući samim time i bolje iskustvo korisniku. Nekadašnji pristupi poslovanju postaju zastarjeli, što navodi osiguravatelje da promjene i

poboljšaju svoje pristupe poslovanja. Neprekidno rastući interes za autonomnim vozilima budi potrebu za novim vrstama osiguranja. Osiguranje imovine susreće se s izazovima zbog sve veće učestalosti i nepredvidivosti prirodnih katastrofa. Klijenti današnjice teže transparentnost i jednostavne usluga, zahtijevajući promjene u pristupu poslovnih postupaka i procesa. Ispravnost podataka predstavlja ključ prilikom donošenja odluka vezanih za poslovanje osiguravajućeg društva. Pristupi čije se djelovanje temelji na riziku postaju sve relevantniji u oblikovanju konačne ponude proizvoda. (Babić, 1997.)

Sukladno novim i modernijim trendovima, raste svijest potrošača o njihovim pravima, što dodatno jača zahtjeve korisnika za boljim i bržim provođenjem usluga. Sukladno konkurenciji na tržištu stvara se pritisak na cijene proizvoda koje osiguravajuća društva nude, potencijalni razvoj suradnje između tradicionalnih osiguravatelja i start upa može rezultirati inovativnijim rješenjima. Samo razumijevanje, neprekidno praćenje te prilagodba novim tržišnim promjenama ključ su ka opstanku i uspjehu poslovanja osiguravajućih društava u budućnosti.

5. POSLOVANJE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE U REPUBLICI HRVASKOJ

Poslovanje osiguravajućih kuća u Republici Hrvatskoj doživljava evoluciju unatrag posljednjih nekoliko desetljeća. Nakon rata devedesetih, tržište osiguranja susreće se s liberalizacijom i privatizacijom, što omogućuje osnivanje novih osiguravajućih društava. Osiguravajuće kuće nude širok spektar proizvoda, uključujući životno, zdravstveno, imovinsko i auto osiguranje. Također, zabilježen je i rast interesa za dodatna osiguranja, kao što su osiguranje od nezgode i putno osiguranje. Prema zakonskim odrednicama, poslove osiguranja u Republici Hrvatskoj mogu obnašati društva za osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja su dobila odobrenje nadzornog tijela za obavljanje poslova osiguranja, društva za osiguranje iz drugih država članica koje, sukladno Zakonu o osiguranju, imaju pravo obnašanja poslova osiguranja na području Republike Hrvatske putem slobode pružanja usluga ili u poslovne svrhe i podružnice društva za osiguranje iz trećih država koje su dobile odobrenje nadzornog tijela za obavljanje poslova osiguranja u poslovne svrhe. Društva za osiguranje mogu se osnovati kao dionička društva, europska društva (Societas Europea – SE) ili kao društva za uzajamno osiguranje, dok društva za reosiguranje mogu biti osnovana isključivo kao dionička društva ili europska društva. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2022.)

Kao što smo već naveli u prethodnom poglavlju, regulacija osiguravajućeg sektora provodi se kroz Hrvatsku agenciju za nadzor financijskih usluga (HANFA), koja osigurava stabilnost i zaštitu potrošača. Osiguravajuće kuće također se suočavaju s izazovima poput niskih kamatnih stopa i promjena u zakonodavstvu. Razvoj inovacija na tržištu, unaprjeđivanje digitalizacije i tehnologija razvija se sve važnija uloga u poslovanju, omogućujući bržu obradu zahtjeva i poboljšanje korisničkog iskustva.

Osiguravatelji neprestano rade na razvoju inovativnih proizvoda kako bi bili u korak s promjenjivim potrebama pojedinaca i tržišta. Također, mnoga društva za osiguranje investiraju u edukaciju klijenata o važnosti osiguranja i upravljanja rizicima. U konačnici, poslovanje osiguravajućih društava u Hrvatskoj nastavlja se neprestanim razvojem, prateći pritom nove trendove i izmjenjive preferencije potrošača.

5.1. Regulatorne i institucionalne odrednice osiguranja u Hrvatskoj

Regulatorni okvir osiguranja u Hrvatskoj nastao je na temelju zakonodavstva Europske unije, što samim time označava usklađenost s globalnim standardima. Zakonodavstvo Europske unije unatrag prethodna dva desetljeća karakteriziraju dvije vrlo bitne značajke: težnja ka uspješnosti funkcioniranja zajedničkog tržišta i neometanog pružanja usluga te unapređivanje djelovanja zaštite potrošača na cijelom području Europske unije. Čak ni grana osiguranja, koju svrstavaju u jednu od najrelevantnijih djelatnosti u zemljama članicama Europske unije, ne može se izuzeti iz tog procesa. Obzirom na činjenicu da posrednici u re/osiguranju zauzimaju središnji značaj u distribuciji proizvoda osiguranja u Uniji i obnašaju važnu kariku u provođenju ideje jedinstvenog tržišta i zaštite potrošača proizvoda osiguranja, posredovanju u re/osiguranju daje se poseban značaj kroz implementaciju tri direktive i jedne preporuke. Posljednja od direktiva, direktiva (EU) 2016/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. siječnja 2016. o distribuciji osiguranja donesena je trinaest godina nakon direktive 2002/92/EC Europskog parlamenta i Vijeća o posredovanju u osiguranju od 9. prosinca 2002. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2016.). Donesena je uslijed bitnih promjena koje su zadesile Europsko tržište osiguranja (veliki financijski gubitci uslijed financijske krize, razvijanje novih proizvoda re/osiguranja i novih kanala distribucije tih proizvoda, nestanak jasnih razgraničenja između bankarske i osigurateljne djelatnosti kod osigurateljnih proizvoda koje obilježavaju investicijske karakteristike, pojačana potreba za zaštitom potrošača, izvansudsko rješavanje sukoba i sl.). Navedene promjene težile su novim rješenjima čijim odrednicama pokušava doprinijeti (nova) direktiva 2016/97., sugerirajući promjenu predmeta reguliranja, pa je s posredovanja u re/osiguranju fokus prebacila na distribuciju osiguranja. Obzirom na to da distribuciju proizvoda osiguranja mogu obnašati „različite vrste osoba ili ustanova, poput brokera u osiguranju, posrednika u osiguranju, prodavatelja bankosiguranja“, te samim time i društva za osiguranje, bilo je neophodno odredbe ove Direktive protegnuti na sve nositelje distribucije osigurateljnih proizvoda, uključujući i osiguravajuća društva u obnašanju distribucije osiguranja. (Ramljak, 2018.) Nastala promjena dovodi do velikog broja noviteta sukladno kojima Direktiva teži da države članice dodaju u nacionalne propise kao obigatorne u osiguravajućim društvima. Prenošenje odredbi direktive 2016/97 na osiguravajuća društva prouzročeno je ciljem pružanja potrošačima jednake razine

zaštite, bez obzira na razlike među distribucijskim procesima, ali i potrebom da se osiguraju jednaki uvjeti za sve distributere osigurateljnih proizvoda. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) odgovorna je za regulaciju i nadzor osiguravajućih društava, osiguravajućih posrednika kao i drugih sudionika unutar sektora. Zakonom o osiguranju propisuju se odredbe o poslovanju osiguravatelja, ubuhvaćajući zahtjeve za kapitalom i solventnošću. Osiguravatelji su obvezni održavati dani omjer solventnosti kako bi održali svoju financijsku ravnotežu i zaštitili potrošače. Institucionalne odrednice uključuju i Hrvatsku udruhu osiguratelja, koja nastoji zastupati provođenje poslovanja osiguravajućih društava promičući time i razvoj tržišta. Hrvatska udruga osiguratelja (HUO) zasnovana je s ciljem zastupanja interesa osiguravajućih društava u Hrvatskoj. Udruga djeluje kao platforma za suradnju među članicama, omogućujući razmjenu informacija i najboljih praksi. HUO aktivno doprinosi u oblikovanju zakonodavstva i regulativnih odrednica usko vezanih za osiguranje, zastupajući stavove svojih članova prema relevantnim institucijama. Također, udruga omogućava provođenje edukativnih programa i aktivnosti usmjerenih ka podizanju svijesti o važnosti korištenja osiguranja među potrošačima. Kroz svoje djelovanje, Hrvatska udruga osiguratelja uvelike doprinosi razvoju stabilnog i transparentnog tržišta osiguranja u zemlji. Osiguravateljima se također nalaže provođenje procjene rizika i upravljanje tehničkim rezervama u skladu s propisanim. Sukladno cilju zaštite potrošača, provode se mehanizmi za suzbijanje pritužbi i sporova između osiguravatelja i osiguranika. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj , 2016.) Regulatorni okvir također potiče transparentnost i odgovornost u poslovanju osiguravatelja. U posljednje vrijeme, fokus se stavlja na digitalizaciju i inovacije u osiguranju, što zahtijeva prilagodbu postojećih pravila. Sve dosad spomenute odrednice doprinose stabilnosti i razvoju osiguravajućeg sektora u Hrvatskoj.

5.2. Najznačajnija osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj

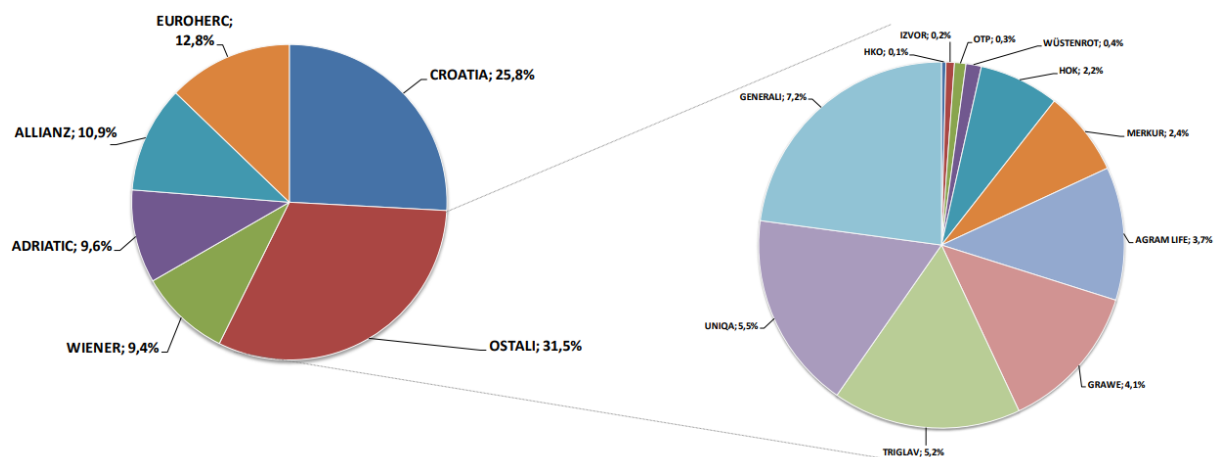
U ovom poglavlju dat ću osvrt na prikaz društava od kojih je sačinjeno hrvatsko tržište osiguranja. S ciljem pomnijeg analiziranja i objedinjavanja cjelokupne slike o povijesnom razvitku osiguranja u Hrvatskoj, dat ću sažetiju analizu na djelovanje istih.

Razvitak djelatnosti osiguranja u Hrvatskoj započinje zasnivanjem osiguravajuće zadruge Croatia s sjedištem u Zagrebu godine 1884. Temeljni kapital iste položilo je tada zagrebačko gradsko poglavarstvo u sklopu borbe protiv ekonomske ovisnosti o

strancima. Na samim počecima poslovanja, zadruga je nudila samo osiguranje od rizika u slučaju požara za gradom Zagrebom, a vremenom je svoja poslovanja proširuje i na druge vrste osiguranja. (Croatia-Osiguranje, 2018.) Do današnjeg dana sve više se razvija ova vrsta djelatnosti, čemu najbolje svjedoče iznosi o brojkama o količini društava okrenutih ka razvitku osiguranja i njihovim ostvarenim poslovnim rezultatima te broju sklopljenih polica osiguranja.

Prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje hrvatsko tržište osiguranja 2022. godine sastojalo se od 15 društava za osiguranje s ukupnom bruto zaračunatom premijom od 1,682 mlrd. EUR, što predstavlja rast od čak 8,1% više u odnosu na prijašnju godinu kada je ukupna premija iznosila 1,555 mlrd. EUR. 4 podružnice društva za osiguranje s područja Europske unije također su poslovala na hrvatskom tržištu. U ukupnom iznosu bruto zaračunate premije životnih osiguranja čine čak 22,4% (25% 2021. godine) te im premija iznosi 377,6 mil. EUR, što je pad od 1,8% u usporedbi s prethodnom 2021. godinom. Promatrajući unazad 1 godinu, neživotna osiguranja bilježe porast za 11,5% i čine bruto zaračunatu premiju od 1,305 mlrd. EUR. Poslove zastupanja u osiguranju odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju na dan 31. prosinca 2022. obnašao je povećani broj subjekata registriranih za zastupanje i posredovanje u osiguranju. Udjel zaračunate bruto premije osiguranja u BDP-u i dalje iznosi oko 2,8%. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2022.) Detaljnija analiza slijedi u Tablici 2.

Graf 1: Prikaz tržišta osiguranja i pripadajućih udjela na istom za 2022. godinu

Izvor: HUU, 2022.

Iz priloženog grafa vidljivo je da hrvatsko tržište osiguranja obuhvaća nekolicina liderskih društava. Upravo su ona ta koja utječu i na razvitak predmetnog poslovanja i najvjerodostojnije opisuju realnu situaciju na istom. Radi se o sljedećim: Croatia osiguranja d.d., Allianz Zagreb d.d., Euroherc osiguranje d.d., Uniqa osiguranje d.d. i Wiener osiguranje, Vienna Insurance Group d.d., a ona zajedno čine gotovo 65% bruto premije.

Temeljem podataka iz 2022. godine, hrvatsko tržište osiguranja čine sljedeća društva za osiguranje i reosiguranje (HUU, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2022.):

- Adriatic osiguranje d.d.
- AGRAM LIFE osiguranje d.d.
- Allianz Hrvatska d.d.
- Croatia osiguranje d.d.
- Euroherc osiguranje d.d.
- Generali osiguranje d.d.
- GRAWE Hrvatska d.d.
- GROUPAMA osiguranje d.d.
- GROUPAMA Biztosító Zrt. GROUPAMA osiguranje d.d. Podružnica Hrvatska
- HOK osiguranje - Hrvatska osiguravajuća kuća d.d.
- Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.
- Merkur osiguranje d.d.
- SAVA osiguranje d.d. Podružnica Hrvatska
- Triglav osiguranje d.d.
- UNIQA osiguranje d.d.
- Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d. za osiguranje
- WÜSTENROT ŽIVOTNO osiguranje d.d.

Sljedeća tablica prikaz je udjela neživotnih i životnih osiguranja unutar ukupne zaračunate bruto premije za period od 2006. do 2022. godine. Temeljem tablice možemo uočiti da zaračunata bruto premija za razdoblje od 2006. do 2022. godine viša za životna nego za neživotna osiguranja. Razlog tomu nalazimo u rastu financijske stabilnosti i rastu dohodaka građana. Uslijed oporavka hrvatskog gospodarstva nakon recesije rastu potrošnja i prihodi građana. Također, prilagođavanje zakonodavnih

okvira Europskoj uniji, uvođenjem novih zakonskih propisa i poticanja u ulaganje u životno osiguranje dodatno je stimulirati tržište. Uvođenjem tako, poreznih olakšica za premije životnog osiguranja, potiču se građani na razmatranje i ulaganja u nove proizvode životnog osiguranja. Temeljem priložene tablice također možemo uočiti prednjačenje u postotnim udjelima u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji neživotnih osiguranja u odnosu na životna osiguranja. Životna osiguranja su ta koja pružaju financijsku zaštitu osiguranicima ili njegovim nasljednicima u slučaju smrti osiguranika. Dok su neživotna osiguranja ona koja jamče zaštitu od različitih potencijalnih rizika i gubitaka koji nisu povezani sa materijalnim štetama, odgovornošću i slično. Shodno tome, ljudi su skloniji ulaganju u neživotna osiguranja iz razloga što osiguranje automobila, imovine ili odgovornosti, pruža neposrednu zaštitu od potencijalnih rizika. Većina građana smatra da su rizici, poput prometnih nesreća ili štete na imovini, realniji i hitniji, što ih motivira da se na vrijeme osiguraju. Također, u nekim situacijama, određena neživotna osiguranja su zakonski obligatorna, primjerice osiguranje od automobilske odgovornosti. Ova obaveza potiče ljude da ulože u neživotna osiguranja, obzirom da životna osiguranja često nisu obavezna. Također bih dodala, da ljudi Neživotna osiguranja češće biraju iz razloga što pokrivaju kratkoročne rizike i omogućuju bržu isplatu u slučaju nastanka štete. Ljudi su skloniji ulagati u proizvode koji nude brže i opipljivije koristi te smatraju zaštitu imovine prioritonom, čime se dodatno povećava potražnja za neživotnim osiguranjima.

Tablica 2: Udio neživotnih i životnih osiguranja u ukupnoj ZBP za razdoblje 2006.-2022. godine

Izvor: HUU, 2022.

Sljedeća tablica prikaz je premije po zaposleniku za period od 2006. do 2022. godine. Premija po zaposlenoj osobi za razdoblje 2022.godine iznosila je 234 tisuće EUR, dok je broj zaposlenika u društvima za osiguranje iznosio ukupnih 7.185 zaposlenika. Premije po zaposleniku postepeno doživljavaju rast od razdoblja 2003. do 2005. godine, dok bi u početnom periodu 2006. godine bilježili stalnu stopu pada do 2014. godine. 2014. godine dolazi do porasta ukupne premije po zaposleniku, kao jedan od čimbenika uspješnosti poslovanja društva za osiguranje. Dok se broj zaposlenika u društvima za osiguranje uvelike smanjuje, uz blagi porast u 2021. godini. Tržišna kretanja, konsolidacije nekih društava za osiguranje, racionalno upravljanje troškovima, promjena u distribucijskim kanalima i digitalizacija poslovanja utjecali su na ovaj srednjoročan snažan trend smanjenja broja zaposlenih. Ostaje za vidjeti na koji će način daljnja digitalizacija poslovanja, novi distribucijski kanali te zakonske odredbe zastupanja i posredovanja utjecati na kretanje broja zaposlenih u osiguranju.

Tablica 3: Premija po zaposlenom u periodu od 2006. do 2022. godine

Izvor: HUU, 2022.

Prilikom utvrđivanja efikasnosti poslovanja društava za osiguranje primjenjuju se pokazatelji namijenjeni ovom poslovanju kao što su: kvota šteta, kvota troškova i

kombinirani razmjerni. Kvota šteta označava odnos između zbroja bruto iznosa likvidiranih šteta i bruto iznosa promjena pričuva (pričuva za štete, matematičke pričuve, ostalih tehničkih pričuva i tehničkih pričuva životnih osiguranja kada ugovaratelj snosi rizik ulaganja) te zbroja zaračunate bruto premije, ispravka vrijednosti i naplaćenog ispravka vrijednosti premije osiguranja i promjene bruto pričuva prijenosnih premija. Kvota troškova povezuje odnos zbroja iznosa poslovnih rashoda (troškovi pribave i troškovi uprave), ostalih tehničkih troškova i ostalih osigurateljno-tehničkih prihoda te zbroja zaračunate bruto premije, ispravka vrijednosti i naplaćenog ispravka vrijednosti premije osiguranja te promjene bruto pričuva prijenosnih premija. Kombinirana kvota izračunava se kao zbroj kvote šteta i kvote troškova.

Usporedno s metodologijom izračuna za 2014., u izračun kvote troškova za 2015. i 2016. dodatni su ostali osigurateljno-tehnički prihodi. 2022. godine iznos razmjera šteta bio je 68,3%, razmjerni troškova 35,2% te kombinirani razmjerni troškova. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2022.)

Tablica 4: Osnovni pokazatelji osiguranja za period od 2003. do 2022. godine

Godina	Razmjerni šteta	Razmjerni troškova	Kombinirani razmjerni
2003.	69,6	34,1	103,7
2004.	71,0	36,1	107,1
2005.	70,5	37,8	108,3
2006.	70,8	39,4	110,3
2007.	73,9	40,2	114,1
2008.	68,4	39,4	107,8
2009.	69,8	44,5	114,3
2010.	67,6	44,3	111,9
2011.	64,6	44,8	109,4
2012.	63,0	46,4	109,4
2013.	58,7	41,5	100,2
2014.	64,1	43,5	107,6
2015.	63,9	39,2	103,1
2016.	61,2	38,9	100,2
2017.	65,1	37,3	102,4
2018.	62,2	25,8	98,0
2019.	68,3	35,4	103,7
2020.	72,8	35,7	108,5
2021.	62,8	34,5	97,3
2022.	68,3	35,2	103,5

Izvor: izradio autor na temelju podataka HUO-a, 2022.

Osiguravajuća društva igraju važnu ulogu za održavanje dugoročne stabilnosti financijskog sustava, pretežito zbog veličine i ozbiljnosti ulagača na financijsko, tržištu te radi sve veće povezanosti osiguravatelja i banaka. Posljedično tome, pružaju financijsku stabilnost kućanstava i financija općenito, osiguravajući tako potencijalne rizike. Kao prednost ovog sektora još se smatra i relativna stabilnost koju posjeduje ovaj segment financijskog sustava. To je pretežito zbog toga što se bilanca većine osiguravatelja, za razliku od banaka, sastoji od relativno nelikvidnih obveza koje osiguravaju osiguravatelje od rizika brzoga nedostatka likvidnosti koji može zadesiti banke. Nadalje, osiguravatelji često ne predstavljaju značajniji potencijalni izvor sustavnoga rizika. Kao jedan od glavnih uzroka takvog razmišljanja je taj što osiguravatelji nisu međusobno u interakciji u mjeri u kojoj su to banke. Naprimjer, nameđubankarskim i platnim sustavima. Međutim, sektor osiguranja može biti uzrok prevelike ranjivosti financijskoga sustava, a potencijalni neuspjeh osiguravatelja može dovesti do financijske nestabilnosti i jaza. Shodno tome, u pitanje se dovodi i suvremeno gledište da osiguravatelji mogu predstavljati ograničen sustavni rizik jer ne uzimaju u obzir situaciju u kojoj interakcija između osiguravatelja, financijskih tržišta, banaka i drugih financijskih posrednika potencijalno raste. (Stipić, Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU, 2014.) Važno je shvatiti da osiguravajuća društva, s obzirom na njihovo nastojanje da ublaže rizik i njihova dugoročna horizonta ulaganja, također podupiru i financijsku stabilnost (Europa EU, The importance of insurance companies for financial stability).

Postoje tri ključna čimbenika zbog kojih su osiguravatelji neophodni za stabilnost financijskoga sustava Republike Hrvatske. Prije svega, osiguravatelji su važni investitori na financijskom tržištu. Drugo, neophodna je interakcija između osiguravatelja s bankama i drugim financijskim institucijama, stoga se potencijalni problemi s kojima se mogu susresti osiguravatelji mogu proširiti na bankarski sektor. Treće, osiguravatelji doprinose očuvanju stabilnosti kućanstva i stabilnih bilanci osiguravajući time svoje rizike. Usprkos tome što opsežne investicijske aktivnosti osiguravajućih društava mogu negativno utjecati na cijene financijske imovine, oni uglavnom imaju dugoročni investicijski horizont, jer unaprijed primaju premije za politike koje mogu trajati više godina. Osiguravajuća društva stoga mogu pomoći stabilizirati cijene na financijskim tržištima, jer je manja vjerojatnost da će mnogi drugi ulagači likvidirati ulaganja kada dođe do pada financijske imovine. Međutim, čest je

slučaj da su osiguravajuća društva vrlo ograničena u ulaganjima i mogu posjedovati samo imovinu visokoga rasta. (Stipić, Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU, 2014.) Zbog smanjenja rejtinga vrijednosnih papira osiguravajućih društava, može ih se prisiliti na prodaju imovine na padajućim tržištima i time ostvariti negativna kretanja. Za razvoj tržišta osiguranja Republike Hrvatske vrlo je važna stabilnost financijskoga sustava te postojanje učinkovitoga nadzora nad poslovanjem društva za osiguranje. Važno svojstvo regulativnoga i nadzornoga sustava trebala bi biti fleksibilnost kako bi se osiguravateljima omogućila prilagodba izmijenjenim uvjetima na tržištu osiguranja i općem gospodarskom okruženju i situacijama. Najvažniji zakoni koji reguliraju hrvatsko tržište osiguranja su Zakon o osiguranju (Zakon o osiguranju, NN 30/15) i Zakon o obveznim osiguranjima u prometu (Zakon o obveznim osiguranjima u prometu NN 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14) uz pripadajuće zakonske i podzakonske akte.

5.3. Kvalitativna i kvantitativna analiza Croatia osiguranja

Croatia osiguranje smatra se najvećim i najstarijim osiguravajućim društvom u Republici Hrvatskoj te također i vodećim osiguravajućim društvom čije poslovanje se odvija na našim prostorima. Croatia osiguranje sačinjava čak 30% ukupnog udjela na tržištu osiguranja u Hrvatskoj. Osnutak i djelovanje prvog hrvatskog osiguravatelja preklapa se s povijesnim razdobljem za vrijeme kojeg hrvatski nacionalni i gospodarski identitet traži širi prostor, kao odgovor na njegovo širenje na ostatak tržišta. Entuzijazam i upornost Gjura Deželića, Ivana Vončine i Augusta Šenoe, uz podršku ostatka članova iz političkih sfera grada Zagreba, i u vrijeme kad se malo koja europska zemlja mogla pohvaliti postojanjem takve institucije, 4. lipnja 1884. osnovana je Croatia osiguravajuća zadruga. Tijekom protekle 122 godine, dakle tokom i za vrijeme velikih povijesnih, gospodarskih i društvenih promjena, Prvog i Drugog svjetskog te Domovinskog rata, Croatia osiguranje zaslužno drži mjesto najveće i najuspješnije osiguravajuće kuće u Hrvatskoj, pa i šire. I danas je Croatia osiguranje vodeće osiguravajuće društvo na hrvatskom tržištu s inovativnim i u cijelosti prilagođenim rješenjima za potrebe klijenata te vrhunskom kvalitetom i brzinom usluge. (Croatia-Osiguranje, 2018.)

Croatia osiguranje 2006. godinu zaključuje bez dvojbi o vodećoj poziciji na tržištu. Ostvarili su planirane parametre u poslovanju, povećali profit i stabilizirali tržišni udjel. Također, pospješili su ponudu svojih proizvoda, koji su u potpunosti pratili tadašnje

tržišne trendove te diktiraju razvoj tržišta. Poslovni rezultati pokazuju da Croatia osiguranje neumorno drži poziciju vodećeg osiguravatelja u Hrvatskoj i regiji, što je rezultat dobre poslovne strategije, brze isplate šteta, jake prodajne mreže, stručne osposobljenosti djelatnika te inovativnosti i fleksibilnosti u poslovanju. Poslujući u izrazito kompetitivnim uvjetima tranzicijskog tržišta, Croatia osiguranje u 2006. godini zauzima najveći udjel u portfelju hrvatskog tržišta osiguranja (35,97%) te je vodeći u skoro svim vrstama osiguranja, ne samo po obujmu već i po kvaliteti i diferencijalnosti proizvoda. Hrvatsko osigurateljno tržište u 2006. godini ostvarilo je premiju u iznosu od 8,2 milijarde kuna, što označava porast od 10,2% u odnosu na 2005. godinu. Trend rasta posebno je uočljiv kod premije životnih osiguranja, koja su u 2006. godini narasla za 13,7% u odnosu na godinu ranije. Neživotna osiguranja s ostvarenom premijom u iznosu od čak 6 milijardi kuna dio su ukupne premije sa 73,4%, dok životna osiguranja s ostvarenom premijom od 2,2 milijardi kuna čine 26,6% ukupne premije. Pritom je nominalni porast zaračunate premije Croatia osiguranja d.d. iznosio 126,3 milijuna kuna, što označava rast od 16,6% u odnosu na ukupni porast tržišta osiguranja, što ih i u ovom djelu čini liderima na tržištu osiguranja. (Croatia osiguranje d.d., 2006.)

Cilj i težnja ovog osiguravajućeg društva je biti prepoznat kao lider i partner od povjerenja, koji znanjem i bogatim spektrom usluga jamči apsolutnu sigurnost svim svojim potencijalnim korisnicima. (Croatia-Osiguranje, 2018.) Njihova vizija težnja je ka pronalasku optimalnog načina za provođenje vizije, a ističu kako ovo osiguravajuće društvo aktivno posluje s težnjom očuvanja i pružanja dugoročne financijske stabilnosti lokalnoj zajednici oslanjajući se pritom na ključne karakteristike poslovanja. Naglasak je na stručnosti zaposlenika, orijentaciji prema klijentima, sposobnosti brzog i pouzdanog rješavanja nastale problematike u poslovanju te odgovornosti i potpunoj inovativnosti.

Ova registrirana djelatnost pruža usluge (HANFA, Tržište osiguranja , 2016.):

- Životnog osiguranja;
- Rentnog osiguranja;
- Dodatnog životnog osiguranja;
- Ostale vrste životnog osiguranja;
- Životno i rentno osiguranje povezano za jedinice investicijskih fondova;
- Osiguranje od nezgode;

- Zdravstveno osiguranje;
- Osiguranje svih vrsta vozila;
- Osiguranja roba i imovine;
- Razne vrste osiguranja od odgovornosti;
- Putno osiguranje;
- Osiguranje kredita.

Iz priloženog, može se zaključiti da je Croatia osiguranje posjeduje poprilično raznolik i prilagođen različitim preferencijama klijenata portfolio. Portfolio je podijeljen na skupine osiguravajućih usluga, pri tom misleći na vozila, životna osiguranja, imovinu, nezgode, putna osiguranja, plovila i prijevoz, kredite, zdravlje te različite pakete korištenja usluga (statut Croatia osiguranje, lipanj 2016).

Croatia osiguranje kontinuirano se koristi različitim načinima kako bi provođenje poslovanja i pružanje istih svojim korisnicima doveli na što višu razinu pružanja najviše kvalitete usluga svojim klijentima. Navedeno poduzeće izrazitu pažnju pridodaje svojim zaposlenicima. Uvjereni da su upravo oni ti koji su razlog velikog doprinosa razvoju pružanja kvalitetnih usluga i poslovanja općenito, zaposlenicima se osiguravaju provođenja usavršavanja, kako na poslovnoj tako i na osobnoj razini. Jednu od karakteristika poslovanja na koju ovo poduzeće stavlja naglasak je i održivi razvoj te društveno odgovorni procesi poslovanja. Ono djeluje s ciljem implementacije međunarodnih ISO standarda u svom poslovanju, koji omogućuju integriranom sustavu upravljanje kvalitetom, dajući podršku društvenom rastu i razvoju neprekidno brinući o zadovoljstvu svih uključenih u taj proces. (Croatia-Osiguranje, 2018.)

Tablica 5: Prikaz ukupnog broj zaposlenih u CO Grupi 2021./2022.

	UKUPNO 31.12.2022.				UKUPNO 31.12.2021.			
	STALNI		PRIVREMENI		STALNI		PRIVREMENI	
	PRV	NRV	PRV	NRV	PRV	NRV	PRV	NRV
HRVATSKA	2.361	19	419	9	2.258	7	327	4
<i>Žene</i>	1.378	12	285	4	1.339	3	220	2
<i>Muškarci</i>	983	7	134	5	919	4	107	2
CO GRUPA* UKUPNO	3.033	22	762	9	2.924	16	626	19
<i>Žene</i>	1.874	15	455	4	1.723	9	397	12
<i>Muškarci</i>	1.159	7	307	5	1.201	7	229	7

*CO GRUPA - RH, Slovenija, BiH, Srbija, S. Makedonija

Izvor: izradio autor na temelju podataka HUU-a, 2022.

31. prosinca 2021. u Croatia Osiguranje Grupi zaposleno je bilo ukupno 3.585 ljudi. Iz tablice možemo zaključiti da je ukupan zbroj stalnih zaposlenika koji su radili na puno i nepuno radno vrijeme u CO Grupi iznosio 2940, dok je broj privremeno zaposlenih na puno i nepuno radno vrijeme u CO Grupi iznosio čak 645. U odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je povećanje ukupnog broja stalnih zaposlenika koji su radili na puno i nepuno radno vrijeme u CO Grupi za čak 93 osobe. Također, raste i broj privremeno zaposlenih na puno i nepuno radno vrijeme u CO Grupi za čak 126 jedinica radne snage.

Osim već spomenutih kvalitativnih obilježja, valja se osvrnuti i na kvantitativna obilježja koja također čine razvoj ovoga poduzeća, a detaljnija analiza poslovanja nalazi se u nastavku poglavlja. Tokom 2017. Croatia osiguranje ostvarilo je neto profit u iznosu 20 milijuna eura, dok je zarađena premija bila 9% viša u odnosu na premiju ostvarenu godinu ranije, odnosno 291.990 eura. Zanimljivo je da veliki rast bilježe neživotna osiguranja, čak 11%, dok životna osiguranja doživljavaju rast za impresionirajućih 9%. (Croatia-Osiguranje, 2018.) Najznačajniji porast u promatranom razdoblju bilježimo kod osiguranja od potraživanja i zdravstvenog osiguranja. Za isto promatrano razdoblje, valja naglasiti da je najveći pad opažen kod vrste osiguranja za prijevoz zbog efektivnih ležarina.

Promatrajući poslove ulaganja u neživotna i životna osiguranja očitujemo prihode u iznosu od 56 milijun eura u promatranom razdoblju. Sukladno tomu, očituje se i porast od 14%. Shodno navedenom, povećavaju se i financijski troškovi, koji ukupno iznose 22 milijuna eura. (Croatia-Osiguranje, 2018.) S druge strane, iznos bruto likvidiranih šteta iznosi čak 189 milijuna eura ili 2% više nego lani, dok trošak administracije doseže 53 milijun eura ili 19% više nego lani. Sukladno nastavku ulaganja, pribavni troškovi iznose 54 milijuna eura ili 1% više nego prethodna godina. (Croatia-Osiguranje, 2018.)

U sektoru ulaganja sredstava u neživotna i životna osiguranja uočavamo da prihodi iznose 56 milijun eura u istom razdoblju, uz porast od 14%. Shodno tome, financijski rashodi su se povećali i iznosili su 22 milijuna eura. Bruto likvidirane štete iznosile su 189 milijuna eura, što predstavlja porast od 2% u odnosu na prethodnu godinu, dok su administrativni troškovi dostigli 53 milijun eura, što je 19% više nego godinu ranije.

Rezultat nastavka investicija, pribavni troškovi bili su 54 milijuna eura, što je povećanje od 1% u odnosu na prethodnu godinu. (Croatia-Osiguranje, 2018.)

Važno je naglasiti da tržište Croatia osiguranja u Hrvatskoj neprestano raste i razvija se. Unazad 2 do 3 godine, prosječan godišnji rast iznosio je oko 4%. S obzirom na dosadašnje rezultate napretka i razvoja ovog poslovanja, u budućnosti se predviđa kontinuitet tog trenda. Također, predviđa se i porast njegovog tržišnog dijela, a glavni planski smjerovi usmjereni su ka životnim osiguranjima, iako trenutno bilježe manji rast i udjel u odnosu na neživotna osiguranja.

Hrvatsko tržište osiguranja bilježi 2022. godine porast od sedam posto, dok je Croatia osiguranje dodatno potvrdilo svoju vodeću poziciju s čak 25,6 posto tržišnog dijela. Tržišni udjel neživotnih osiguranja iznosi 30,5 posto što opravdava porast od skoro jedan postotak sukladno prethodnoj godini. Izračunata je ukupna bruto zaračunata premija Croatia osiguranja u Hrvatskoj u iznosu od tri milijarde kuna, što predstavlja porast za 6,5 posto u odnosu na prethodnu godinu. Konsolidirana bruto zaračunata premija, uzimajući u obzir i regionalne podružnice, iznosila je 3,72 milijardi kuna, što označava porast za čak osam posto više u odnosu na godinu ranije. (HUO, Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, 2022.)

6. ZAKLJUČAK

Tokom povijesnog razvoja osiguranja u Republici Hrvatskoj isprepliću se složenije promjene koje su se odvijale tokom različitih povijesnih etapa. Osiguranje kao koncept poslovanja doživljava uspon u Hrvatskoj još u srednjem vijeku, kada su se počeli razvijati prvi oblici zaštite imovine i ljudi. Tokom vladavine Austro-Ugarske Monarhije, dolazi do dodatnog razvitka institucionalizacije osiguravajućih djelatnosti i ponuda, a osnivaju se i prva društva za osiguranje. Ovaj period bilježi značajan rast interesa za životna i neživotna osiguranja, što je uvelike doprinijelo jačanju ekonomije.

Netom poslije Prvog svjetskog rata, osiguranje u Hrvatskoj doživljava transformaciju poslovanja i djelovanja, a mnoga osiguravajuća društva su nacionalizirana. Za vrijeme prevlasti socijalističke politike, osiguranje postaje centralizirano, a država preuzima kontrolu nad svim osiguravajućim poslovima. Ovaj modul poslovanja primjenjuje se sve do raspada Jugoslavije, kada dolazi do širenja vidika i pojave prvih težnji ka razvitku novih prilika za privatizaciju i liberalizaciju tržišta.

S krajem 20. stoljeća, Republika Hrvatska nastavlja svoju implementaciju u smjeru provođenja reformi koje su omogućile rast i razvoj tržišta privatnog osiguranja. U tom razdoblju, veliki broj stranih društava za osiguranje ulazi na hrvatsko tržište, što vodi ka rastu konkurencije i razvoja inovacija na tržištu osiguranja. Uslijedilo je usvajanje i provođenje novih zakona koji su regulirali osiguravajuće djelatnosti, čime se korisnicima omogućuje i bolja zaštita njihovih prava kao osiguranika.

Danas, tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj posjeduje širok spektar proizvoda i usluga, uključujući životna, zdravstvena, imovinska kao i auto osiguranja. Razvojem tehnologija i digitalizacije dodatno je pospješeno provođenje poslovanja osiguravajućih poduzeća omogućujući korisnicima lakše i dostupnije ponude i usluge. Osiguranje se sve više ističe kao neophodan alat za upravljanje rizicima, a svijest o njegovoj važnosti kontinuirano raste među građanima.

U budućnosti, analitičari predviđaju daljnji rast i razvoj osiguravajuće industrije u Republici Hrvatskoj, sa naglaskom na održivost zadovoljstva korisnika te prilagodbu novim izazovima koje vrijeme nosi. S obzirom na globalne trendove, poput klimatskih promjena i digitalizacije, osiguranje će se neprekidno morati prilagođavati novim

izazovima i zadaćama. Također, očekuje se jačanje regulative koja će dodatno zaštititi potrošače.

Zaključno, povijesni razvoj osiguranja u Hrvatskoj vjerodostojni je prikaz prilagodljivosti i evolucije ove grane ekonomije kroz različite društvene i ekonomske aspekte i promjene. Kroz povijest, osiguranje dobiva relevantnu ulogu u životima građana, nastojeći im pružajući kvalitetnu sigurnost i zaštitu od nepredvidivih događaja s naglaskom na stalno poboljšavanje usluge i proizvoda. S obzirom na trenutne trendove, budućnost osiguranja u Hrvatskoj izgleda obećavajuće, s naglaskom na inovacije i prilagodbu potrebama tržišta. Ne treba zanemariti ni činjenicu da se osiguranje u Hrvatskoj suočava s izazovima poput starenja populacije i povećanih zdravstvenih potreba, što samim time čini prilagodbu proizvoda i usluga težom i zahtjevnijom.

Osiguravajuća društva neprekidno stavljaju naglasak na edukaciju građana i dizanje svijesti o važnosti osiguranja, kako bi se povećala razina pokrivenosti i zaštite korisnika i njihovih dobara. Uloga tehnologije, poput umjetne inteligencije i analitike podataka, bit će ključna u oblikovanju budućih osiguravajućih rješenja. Također, suradnja između osiguravajućih društava i drugih sektora, poput financijskih institucija, može samo dodatno unaprijediti ponudu i pristup uslugama i proizvodima. Za kraj valja naglasiti, osiguranje će uvijek biti ključno u jačanju i očuvanju ekonomske stabilnosti i otpornosti društva na potencijalne rizike.

POPIS LITERATURE:

1. Andrijašević, & Petranović. (1999.). *Ekonomika osiguranja*. Alfa d.d.
2. Andrijašević, S., & Račić-Žlibar, T. (1997.). Rječnik osiguranja. Masmedia.
3. *Annual report for 2019*. (2020.). Dohvaćeno iz Croatian Financial Services Supervisory Agency: <https://www.hanfa.hr/publications/annual-report/>
4. B, J., & Žaja, M. M. (2013.). Banks and insurance companies efficiency indicators in the period of financial crisis: The case of the Republic of Croatia .
5. Babbel, D., & Merrill, C. (2005). *Real and illusory value creation by insurance companies* . Dohvaćeno iz The journal of risk and insurance : <https://doi.org/10.1111/j.00224367.2005.00113.x>
6. Babić, M. (1997.). *Mikroekonomska analiza Mate d.o.o.* Dohvaćeno iz <https://hrcak.srce.hr/file/24747>
7. Bajs, M. (2022.). *Osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj* .
8. *Banka.hr*. (2016.). Dohvaćeno iz Osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj : <http://www.banka.hr/financije/osiguranja/osiguravajuca-drustva-u-rh>
9. Barbir, V. (2004.). *Čimbenici uspješnosti prodaje usluge osiguranja - ekonomski pregled* . Dohvaćeno iz <https://hrcak.srce.hr/file/24747>
10. *Croatia osiguranje d.d.* (2006.). Dohvaćeno iz Godišnje izvješće : https://media.crosig.hr/kompanija/uploads/godisnje_izvjesce_2006_1_6c0e21f23d.pdf
11. Croatia-Osiguranje. (2018.). *Početna*. Dohvaćeno iz <https://www.crosig.hr>.
12. DZZS. (2022.). *Državni zavod za statistiku* . Dohvaćeno iz <https://podaci.dzs.hr/hr/>
13. HANFA. (2016.). *Tržište osiguranja* . Dohvaćeno iz <http://www.hanfa.hr/nav/258/naslovni-tekst---osiguranje.html>
14. HANFA. (2018.). *O nama* . Dohvaćeno iz <http://www.hanfa.hr/o-nama/>
15. *Hrvatski časopis za osiguranje*. (2019.). Dohvaćeno iz <http://hrcak.srce.hr/hrvatski-casopis-za-osiguranje>
16. *Hrvatski ured za osiguranje* . (2020.). Dohvaćeno iz Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj : www.huo.hr
17. HUO. (travanj 2016.). *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj* . Dohvaćeno iz <https://www.huo.hr/hrv/arhiva/1/trziste-osiguranja-u-rh-za-travanj-2016- /534/detalji/>
18. HUO. (srpanj 2022.). Dohvaćeno iz Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj: https://huo.hr/upload_data/site_files/trziste-osiguranja-2022.pdf
19. HUO. (2023.). *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj* .
20. HUZO. (2006.). *Društva za osiguranje i reosiguranje u Republici Hrvatskoj* . Zagreb.
21. HUZO. (2018.). *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018. godine*.

22. *Izvješće o održivosti za 2022.* (n.d.). Dohvaćeno iz https://media.crosig.hr/kompanija/uploads/izvjesce_o_odrzivosti_za_2022_godinu_daf7efd3ca.pdf
23. Jermić, I., & Vujčić, B. (n.d.). Efficiency of banks in Croatia: a DEA approach.
24. Kong, J., & Singh, M. (2005.). Insurance companies in emerging markets .
25. Mijatović, N. (siječanj 2006.). *Faculty of law*. Dohvaćeno iz University of Zagreb: <https://hrcak.srce.hr/file/8157>
26. Pavić Kramarić, T., Aleksić, A., & Pejić-Bach, M. (2018.). *Measuring the impact of board characteristics on the performace of Croatian insurance comapnies* . Dohvaćeno iz <https://doi.org/10.1177/1847979018765864>
27. Prgeša, J. (2016.). Analiza uspješnosti poslovanja društva za osiguranje u Republici Hrvatskoj . Split : Ekonomski fakultet u Splitu .
28. Ramljak, B. (2018.). *Pravo osiguranja Mate d.o.o.*
29. Sigma. (28. svibanj 2012). World insurance in 2011: Non-life ready for take-off; Swiss Re.
30. Stipić, M. (2009.). Razvoj novih proizvoda u hrvatskom osigurateljnom sektoru . Zagreb: Tectus .
31. Stipić, M. (2014.). *Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU*. Dohvaćeno iz <http://hrcak.srce.hr/131384>
32. *Svijet osiguranja* . (2018.). Dohvaćeno iz Više žena u prodaji - veći prihod tvrtki : <http://www.svijetosiguranja.eu/hr/clanak/2013/5/vise-zena-u-prodaji-veciprihodi-tvrtki,327,10805.html>
33. Tipurić, D. (2007.). *Strateška analiza hrvatske industrije osiguranja* .
34. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu , NN 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14.

POPIS GRAFOVA

Graf 1 Prikaz tržišta osiguranja i pripadajućih udjela na istom za 2022. godinu

POPIS TABLICA

Tablica 1 Prikaz kretanja zaračunate bruto premije za razdoblje 2003.-2022. godine, u 000 kn

Tablica 2 Udio neživotnih i životnih osiguranja u ukupnoj ZBP za razdoblje 2006.-2022. godine

Tablica 3 Premija po zaposlenom u periodu od 2006. do 2022. godine

Tablica 4 Osnovni pokazatelji osiguranja za period od 2003. do 2022. godine

Tablica 5 Prikaz ukupnog broj zaposlenih u CO Grupi 2021./2022. godine

ŽIVOTOPIS

Rođena sam 26.07.1998. godine u Zagrebu. Pohađala sam osnovnu školu Nikola Tesla, a nakon XIII. gimanziju. Završetkom srednje škole upisujem Pravni fakultet u Zagrebu te nakon godinu dana Ekonomski fakultet u Zagrebu, smjer Financije. Trenutno sam zaposlena u Atlantic Grupi u Centralnim Financijama. Radim u odjelu kontrolinga.